

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 62

София, вторникъ, 2 априлъ

1929 г.

71. заседание

Понеделникъ, 1 априлъ 1929 година.

(Открито отъ председателя А. Ц. Цанковъ, въ 16 ч.)

Председателъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Йорданъ Абаджиевъ, Еминъ Тахировъ Агушевъ, Любомиръ Айвазовъ, Василь Александровъ, Николай Алексиевъ, Никола Андреевъ, Драгомиръ Апостоловъ, Никола Аретовъ, Христо Баевъ, Рангелъ Барбанакоевъ, Милко С. Бечевъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, Стефанъ Бояджиевъ, Никола Бурмовъ, Димитъръ Бъровъ, Григоръ Василевъ, Тодоръ Г. Влайковъ, Вълчо Даскаловъ Вълчовъ, Петъръ Гаговъ, Димитъръ Гайдаджиевъ, Кимонъ Георгиевъ, Стойчо Георгиевъ, Страшимиръ Георгиевъ, Христо Горневъ, Димитъръ Грънчаровъ, Георги Губидълниковъ, Георги Т. Данаиловъ, Борисъ Димевъ, Владимиръ Димитровъ, Добри Димитровъ, Момчо Дочевъ, Василь Драгановъ, Георги Драгневъ, Димитъръ Дрънски, д-ръ Никола Думановъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Борисъ Евтимовъ, Станю Златевъ, Димитъръ Зографски, Димитъръ Ивановъ II, Дойчинъ Ивановъ, Василь Игнатовъ, Христо Илиевъ, Иванъ Инглизовъ, Прокопи Йоловъ, Георги Казанаклиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Панайотъ Тинчевъ Калчевъ, Левъ Кацковъ, Никола Кемилевъ, Иванъ Кирпиковъ, Колю Кожаклиевъ, Величко Кознички, Боню Колевъ, Еню Кселевъ, Иванъ Куртевъ, Янко Куцаровъ, Кънчо Кънчевъ, Несторъ Личевъ, Димитъръ Ловчиновъ, Александъръ Малиновъ, Добри Даневъ Манасиевъ, Димитъръ Мангърровъ, Христо Мановъ, Христо Мариновъ, Кръстю Марковъ, Тончо Мечкарски, д-ръ Кънчо Милановъ, Максимъ Милевъ, Петъръ Миновъ, Добри Митевъ, Иванъ Михайловъ, Миланъ Момчиловъ, Кара-Али Мустафовъ, Никола Мушановъ, Иванъ Петровъ Недѣлковъ, Тодоръ Димовъ Некезовъ, Александъръ Неновъ, Стоянъ Никифоровъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Димитъръ п. Николовъ, Иванъ х. Николовъ, Георги Петровъ Панайотовъ, Петъръ Панайотовъ, Кръстю Пастуховъ, Вичо Петевъ, х. Георги х. Пегковъ, Аврамъ Стояновъ Петровъ, Иванъ Петровъ, Александъръ Пиронковъ, Проданъ Поповъ, Първанъ Първановъ, Петко Разсукановъ, Григоръ Реджовъ, Николай Савовъ, Янко Сакъзовъ, Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Георги Семерджиевъ, Пандо Сидовъ, Христо Силяновъ, Кирилъ Славовъ, Петко Стайновъ, Никола Стамболиевъ, Стефанъ Стефановъ, Таско Стоилковъ, Христо Стояновъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Никола Костовъ Тахаджи, Петъръ Тодоровъ, Желю Тончевъ, Недѣлко Топаловъ, Ангелъ Узуновъ, Методи Храновъ, Кирко Цвѣтковъ Христовъ, Тома Янчевъ Христовъ, Владимиръ Христуловъ, Петъръ Цуцумановъ, Стойне Чакръчкийски, Антонъ Ченгелиевъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Маринъ Шиваровъ, Георги Юртовъ, Петъръ Якимовъ, Теню Янговъ, Димитъръ Яневъ, Сотиръ Яневъ и Иванъ п. Янчевъ).

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпущъ на следнитъ народни представители:

На г. Димитъръ Дерлипански — 5 дни;

На г. Тончо Мечкарски — 4 дни;

На г. Николай Алексиевъ — 2 дни;

На г. Тома Константиновъ — 1 день и

На г. Иванъ Казанджиевъ — 2 дни.

Освенъ това, следва да се разреши отпущъ отъ Събранието на следнитъ народни представители:

На г. Ставри Андреевъ — 3 дни;

На г. Тома Янчевъ Христовъ — 6 дни;

На г. д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ — 5 дни и

На г. Еминъ Агушевъ — 3 дни.

Които сж съгласни да имъ се разреши исканиятъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: **второ четене бюджетопроекта за разходите по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството — продължение разискванията.**

Има думата г. министърътъ на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! Дебатитъ по бюджетопроекта на Министерството на благоустройството започнаха на 30 мартъ следъ обѣдъ. При тия дебати се изказаха представители на опозицията и представители на болшинството. Относително мнението на г. г. ораторитъ азъ вѣроятно ще се спра къмъ края на своето изложение.

Сега пристѣпвамъ къмъ едно много кратко изложение, за да дамъ известни обяснения за суми, които се искатъ отъ васъ за нуждитъ на това министерство.

Тазгодишниятъ бюджетъ на Министерството на благоустройството, респективно на двѣтъ дирекции, Главната дирекция на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството и Главната дирекция на трудовата повинность, въ общитъ си цифри има слабо намаление въ сравнение съ миналогодишния бюджетъ. Докато въ бюджетопроекта на Дирекцията на пѣтищата за миналата 1928/1929. бюджетна година сж били предвидени 208.495.190 л., за бюджетната 1929/1930 г. се предвиждатъ 206.975.430 л., т. е. едно намаление отъ 1.519.760 л. Въ бюджета на Дирекцията на трудовата повинность за 1928/1929 г. сж били предвидени 163.840.340 л., а въ тазгодишния бюджетъ се предвиждатъ 161.254.380 л., т. е., има едно намаление отъ 2.585.960 л.

Персоналътъ на Дирекцията на пѣтищата презъ миналата година — като изключите кантонеритъ, които не влизатъ въ щатнитъ таблици, а се считатъ като надничари — е билъ 1.448 человекъ. Въ бюджетопроекта за 1929/1930 г. остава сжщото число. По Дирекцията на трудовата повинность миналата година е имало 1.161 държавни служители, а тази година се предвиждатъ 1.154, т. е., 7 души по-малко.

Отъ изложенитъ цифри се вижда, че бюджетътъ на Министерството на благоустройството е представенъ съ намаление.

Главната Дирекция на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството имаше досега три отдѣления: отдѣление благоустройствено, отдѣление на пѣтища и мостова

и архитектурно отделение. Тази година, според новия закон, който вие гласувахте през 1928 г., се предвижда в Дирекцията на пътищата още едно отделение, именно отделение за техническа компетентност, за техническа практика, за електрификация в страната и пр. Понеже законът, гласуван миналата година, наложи едно разширение на службата в Дирекцията на пътищата, министерството положи доста усилия да открие това отделение, чиято нужда е належаща, без, обаче, да увеличи персонала: персоналетъ се взе от другите служби и се даде на това отделение.

Тазгодишният бюджет в общата си сума се намалява, обаче кредитът по параграфите за пътищата се увеличават, както следва: § 19 с 15.000.000 л., т. е. от 30.000.000 л. става 45.000.000 л. и § 18 за новите пътища, който миналата година беше 10.000.000 л., сега се увеличава на 15.000.000 л., следователно според тазгодишния бюджет ще разполагаме с 20.000.000 л. повече за пътища. Има още едно увеличение в § 51 за облекло на низшия технически персонал — кредитът от 800.000 л. се увеличава на 1.000.000 л.

Тези увеличения, които засягат пътищата, са капка в море, ако мога така да се изразя. Тази година за пътищата ще имаме по-големи суми. Инцидентно тук, в Парламента, казах, че е възможно кредитът за пътища да достигне през 1929/1930 г. към 600.000.000 л. Дължен съм тук, пред Народното събрание, да дам едно пояснение на тази цифра.

Тази цифра ще се вземе: първо, от редовния бюджет — 45.000.000 л.; второ, от общинския фонд, който още не е внесен за гласуване, ще се вземат 40.000.000 л.; от Финансовото министерство се връщат на Министерството на благоустройството 40.000.000 л.; от стабилизационния заем ще се вземат 171.500.000 л.; преди известно време вие гласувахте на министерството за направа на пътя Дювент—Кричим един кредит от 45.000.000 л. Освен това, Дирекцията на пътищата запазва от 16-ти хиляди трудоваци 11.200. Тази година ние достигнахме максималното число на трудоваците, които Дирекцията на пътищата взема за строежи и за поправка на нашите пътища. Тяхната работа, според точните изчисления на Дирекцията на трудоваците, се равнява на 109.000.000 л.; а в сметките е поставено 100.000.000 л. От „Деневе“, Дирекцията за подпомагане пострадали от земетресението, имаме обещани 50.000.000 л. Тези ще се изразходват за направа на мостове при Сатж-Бегово, Борисоград, Царско-Село, Раковски и Скобелево. Вън от тези мостове, които, вярно, ще погълнат около 25 милиона лева, ще се отпуснат от Дирекцията за подпомагане на пострадали от земетресението нови 25 милиона лева за поправка на шосетата, които пострадаха вследствие подземните стихии. Значи, имаме и от там 50.000.000 л. Освен това, очакваме 130.000.000 л. от натуралната 5-дневна пътна тежба. Следователно, ако се сметне това, което ще получим за пътищата в пари и труд, които държавата и българският народ ще дадат тая година на Министерството на благоустройството, ще видите, че то достига близо над 621.500.000 л. Ще може ли тая сума да задоволи нуждите на пътищата? Трябва с една голяма категоричност да заявя, че не, затуй, защото нуждите на пътищата са несравнено по-големи, отколкото са съществата, които даде тая година, 1929 г., която според мене ще бъде творческа за отделението на пътищата, са пак недостатъчни.

Нека да ви дам малко и цифри по този въпрос.

Вие, г-да, чухте от докладчика г. Павел Георгиев известни цифри и аз не желая да ги повтарям. Чухте също и от г. Димитър Иванов, депутат от болшеиството, някои цифри, които тоже не искам да повтарям, за да не ви отегчавам. Обаче аз ще кажа онова, което ти не казах.

За да поддържаме нашия път, които са в добро състояние, необходими ни са 250.000.000 л. Ние предвиждаме в бюджета за целта само 45.000.000 л. Разликата, прочее, между онова, което е нужно, и това, което се дава, е много голяма. Така се обяснява, г-да, защо у нас пътищата много бърже се изтощават. Има и други причини за това изтощение. Преди всичко, конструкцията на нашия път не съответствува на днешното движение. Конструкцията на нашия път с дебелина 18 см. съответствува на движението преди механическите превозни средства. Днес, обаче, когато автомобилът и камюният с своето бързо движение представляват една страшна опасност за пътното на път, ние трябва вече

да отидем към по-дълбоките пластове тъй, както отиват в странство, към 35—48 см. Там строежът на пътищата е на съвършено други начала. Явява се въпросът, възможно ли е да направим това? Желанието си е желание. Добра воля да създадем удобни и здрави пътища не ни липсва, но ние не трябва да се увеличаваме затуй, защото съществата ни са малки. Ние сме една страна с петдесетгодишен живот. При освобождението в България е имало около 1.800 км. пътища — това бяха пътищата на турската държава, които се движеха по пътища и в известни посоки войските. Ние бяхме под една власт, която не обръщаше внимание на строежа на пътищата. Такава беше държавната политика на турската държава. И често пъти аз слушам известни хора да ми казват: „Трябва вие лично да отидете в странство или да изпратите инженери, за да видите какви са пътищата там и колко ние сме останали назад“. Преди всичко излишно е да се прави това, защото, и без да се отива в странство, ние знаем състоянието и строежа на пътищата там. Нами нашите техници-инженери свършват своето образование в големите европейски държави. В големите държави, като Англия, Франция, Германия, Италия, да не споменавам други, не се занимават с строежи на пътища, защото там пътна мрежа отдавна е завършена. В тези държави понастоящем се утвърждава пътната мрежа с нови директни и красиви шосета. Там вковете са извършили вече своето дело. Ние още много сме далеч в това отношение. Нашата пътна мрежа е от 22.630 км. От тия 22.630 км. в добро състояние са около 8.000 и нещо километра. Останалите 14.000 км. пътища са в средно състояние, в лошо състояние, в строеж, а около 2.100 км, ако се не лъжа, в проект, на книга. Но като описвам така положението, това не ще каже, че ние ще скръстим ръце. Аз искам да наведем вашата мисъл в едно друго направление. Аз искам, щото всички ония господа, които се занимават с обществени въпроси, да поставят въпроса за пътищата на първ план. Аз бих желал, щото самият Парламент да усвои мисълта, че въпросът за държавния път не е въпрос на едно правителство, не е въпрос на този или оня министър, а е въпрос на държавата, е държавна проблема, е народна цел, защото е ясно като божи ден, че без добри пътища няма добър поминък, няма сигурно благосъстояние, а ще има застои в стопанския живот.

Аз съм спокоен изслушах всички господа, които критикуваха състоянието на пътищата. Не мога да им възразя. Това е положението, но как да се излече от него? Какво собствено е нужно да направим, за да можем с покойна съвест да кажем на нашето поколение: направихме всичко каквото можехме, за да ви дадем една пътна мрежа в относително добро състояние? Ето каква ни е нуждата. Първо, 250.000.000 л. ни са нужни, за да можем да поддържаме съществуващите пътища в добро състояние. Ако пътят от пункт „а“ до пункт „б“ през 1929 г., напр., е в добро състояние и през годината се случат проливни дъждове или зимата е неудобна, падне сняг и се стопи и по тая част на пътя се движат тежести, които са по-мощни, колкото издръжливостта на пътното, естествено е, че в 1930 г. ние ще причисляме този път към категорията на пътищата в средно състояние, ако не и към категорията на пътищата в лошо състояние. Значи, на първо място ни са необходими около 250.000.000 л. за поддържането на пътищата в добро състояние. На второ място за да приведем от средно състояние в добро — а такива пътища имаме около 4.266 км. — нужни ни са близо 341.280.000 л. За да приведем един километър път от лошо в добро състояние, система макадам, са нужни 600.000 л. А за призеждане на всички километри от лошо в добро състояние са нужни 453.200.000 л. За довършването на пътища, които са в постройка, до степен на добро състояние нужни са ни близо 2.554.400.000 л. За да направим пътища, които са в проект, както ви казах, на които профилите са изработени, но само на книга, на са ни са необходими 876.000.000 л. или, общо взето, за всички категории пътища нужни са ни в този момент 4.474.880.000 л.

Само по себе си се разбира, че тая сума не можем да я намерим, нито пък сме в състояние да я намерим от вън затуй, защото ще стане едно силно претрупване на самия бюджет. От друга страна, обаче, ние не трябва да оставим пътищата в това състояние, в каквото са. И нашият законодател в това отношение е налуч-

калът пжтя. Външо да прибѣгваме само къмъ бюджетнитѣ държавни срѣдства и общинския фондъ; ние сме прибѣгнали до труда на българина. Нѣкои казватъ, че редовната трудова повинность, пжтната тежба и временната трудова повинность било ангрия, която не съществува въ никоя културна страна. Азъ считамъ, че редовната трудова повинность, пжтната тежба и временната трудова повинность сж дългъ на гражданина къмъ отечеството, който трѣбва да изпълни.

Какво собствено става днесъ? Отъ бюджета е видно, че отъ трудовата повинность за 11.000 трудоваци ние вземаме около 100.000.000 л. Временната трудова повинность въ този моментъ не дава приходи на бюджета, нито на държавния, нито на общинскитѣ, защото има по-друга целъ — тя служи само за благоустройството на градоветѣ и селата. Онези день, когато се критикуваха тримата инспектори по временната трудова повинность, азъ възразихъ на г. Петъръ Анастасовъ, народенъ представителъ отъ Бѣла-Слатина, че не е добре запознатъ съ въпроса. Гледайки бюджета, той съчете, че това сж три излишни длъжности, които не били предвидени въ бюджета за 1928/1929 г. Той забрави, обаче, обстоятелството, че тѣ по-напредъ се издържаха отъ фонда „Временна трудова повинность“, който съгласно Женевския протоколъ се унищожи. Ако вземете приходния бюджетъ, ще видите, че приходитѣ отъ този фондъ сж вписани вече въ държавния бюджетъ, следователно, и разходитѣ трѣбва да се отнесатъ къмъ държавния бюджетъ. Фактически тѣ съществуватъ отъ нѣколко години. Не само това, но и тѣ сж недостатъчни. Г-да! За временна трудова повинность по наши изчисления ежегодно имаме единъ призивъ отъ 700.000 души. 700.000 български граждани между 20 и 40-годишна възраст ежегодно трѣбва да се явяватъ да работятъ за благоустрояване на страната. Тѣхната служба е десетдневна. На ония, обаче, които строятъ и желѣзници, този срокъ може да се намали. По законъ се предвижда 21 дена. Тази служба азъ я сравнявамъ съ службата въ предвоенното време, когато всѣка есенъ българскитѣ граждани се свикаха на маневри по 21 день. Днесъ, вмѣсто да се обучаватъ съ оръжие да защищаватъ страната, тѣзи хора сж длъжни да се явяватъ на служба, да се организира тѣхниятъ трудъ по единъ рационаленъ начинъ, за да защитятъ съ кирка и съ мотика интереситѣ на държавата и да създаватъ благоустройство. И действително, ако тази служба бжде добре организирана, тя ще даде добри резултати, защото 700 хиляди души като работятъ по 10 работни дни, това прави 7 милиона работни дена; ако турите надница по 50 л., вие ще получите 350 милиона лева, изработени отъ тия надничари. Въ сжщностъ, обаче, приходитѣ сж много по-малко. Въ известни населени пунктове временната трудова повинность е дала добри резултати. Тази година при нашето министерство се състоя конференция между окръжнитѣ инженери, планоснемачни и водоснабдителни инженери и началникитѣ на окръжнитѣ трудови бюра съ целъ да се занимаватъ съ този въпросъ и да се чуе мнението на нашитѣ органи въ периферията. И действително, последнитѣ дадоха доста добри мнения. Ако не въ тази сесия, въротно въ следващата ние ще имаме случай да се занимаемъ по-основно съ въпроса за правилното организиране на тази служба затуй, защото тѣй, както е организирана сега тя, на известни мѣста внася разочарование по причина именно, че не е добре организирана, а тамъ, дето нѣма добра организация, тамъ могатъ да ставатъ и злоупотрѣбления. Затуй народътъ още недостатъчно цени тази служба. А налага се, нуждитѣ ни налагатъ, да прибѣгнемъ къмъ организирането на тази служба.

Съ тѣзи нѣколко думи, г-да, азъ искамъ да направя предъ васъ едно изложение за фактическото състояние на нашитѣ пжтища. Казахъ ви, че сумитѣ, които сж нуждни, надхвърлятъ цифрата 4 милиарда и нѣколко стотинъ милиона лева. Въ сжщностъ ние тази година ще разполагаме само съ 600 милиона лева. Следователно, ние не можемъ да удовлетворимъ дори една седма или една осма отъ нуждитѣ на нашитѣ пжтища. Ще трѣбва, обаче, и въ бждеще да се върви по този пжтъ. Но явява се въпросътъ: може ли министерството въ 1931 г., да кажемъ, да разполага съ тия голѣми суми, съ каквито ще разполага тази година. Естествено, не може. Първо, защото 171 милиона и половина лева, които сж предвидени тази година по стабилизационния заемъ, тѣ ще се изразходватъ презъ тази година и презъ другата бюджетна година до пролѣтътъ; второ, защото сумитѣ, които отпуска Дирекцията на пострадалитѣ отъ земетресението, догодина нѣма да съществуватъ вече, тѣ се отпущатъ само за тази година; и,

трето, 45-тѣ милиона лева, които тази година Парламентътъ отпуска на министерството на благоустройството за пжти Дювленъ-Кричимъ, догодина сжщо така нѣма да съществуватъ. Следователно, срѣдната сума въ пари и въ трудъ, съ която ще се разполага въ следващитѣ години, ще варира между 350-400 милиона лева. А само за да поддържаме въ добро състояние пжтищата, и то не по цѣлата мрежа, а само ония, които сега сж въ добро състояние, намъ ни трѣбватъ 250 милиона лева.

Ето защо, г-да, азъ се повръщамъ на мисълта, че въпросътъ за пжтната мрежа у насъ е държавенъ; това е националенъ проблемъ, и ние ще трѣбва съ него да се занимаемъ. Ще трѣбва да погърсимъ пакъ отъ нашата срѣда сили за неговото разрешение и да не очакваме нѣкакви голѣми помощи отвънъ.

Въпросътъ за пжтищата се развива много бързо и не е чудно да ни се наложи само следъ нѣколко години, да кажемъ, съ огледъ европейското движение Парижъ—Азия, ние да възприемемъ една система, тѣй както е сега по желѣзницитѣ, да създадемъ опредѣлени пжтища, по които да се движатъ автомобилитѣ и камионитѣ. Даже предъ менъ се повдигна въпросътъ, защо ние въ България не ремонтираме добре шосето Драгоманъ-Свиленградъ. Разбира се, този въпросъ е поставенъ и на Югославия, защото пжтищата въ Югославия и тия у насъ не се различаватъ много. Различаватъ се тия отъ Буда-Пеща на западъ. На изтокъ и на юго-изтокъ отъ въпросния пунктъ сме може би въ едно и сжщо положение. Та, казвамъ, постави ни се този въпросъ отъ известни хора, за да създадемъ отъ тази дълга ивица единъ годеи и удобенъ пжтъ за автомобилно движение. Азъ този въпросъ го повдигнахъ, още когато бѣше тукъ представителътъ на Обществото на народитѣ, инженеръ Ренуль, и казахъ, че за този пжтъ намъ сж необходими около 200.000.000 л., за да можемъ да го приведемъ въ годно и издръжливо състояние за усилено автомобилно и камионно движение. Обаче тогава се съчете, че отъ този заемъ трѣбва да се даде повече за желѣзницитѣ, отколкото за пжтищата и затуй въ Жнева се отдѣлиха само 171 и $\frac{1}{2}$ милиона лева за нашитѣ пжтища. Естествено е, че ние не можемъ да изразходваме цѣлата тази сума за пжти Драгоманъ-Свиленградъ, а я разпредѣлихме за поправка на разстроениитѣ пжтища изобщо въ цѣлата страна.

Къмъ Главната дирекция на общественитѣ сгради, пжтищата и мостоветѣ казахъ, че принадлежи службата на архитектурното отдѣление. То се занимава съ поддържане и строежъ на държавнитѣ постройки. И тукъ, г-да, ние не сме добре. И тукъ политиката на държавата въ миналото не е поставена на правилна база. Само две министерства и единъ другъ институтъ сж поставили въпроса за държавнитѣ постройки правилно. Това сж Министерството на желѣзницитѣ, което си има собствени постройки. Министерството на войната, което сжщо има собствени постройки, и Народната банка. Всички останали министерства въ този моментъ не разполагатъ съ нуждитѣ държавни сгради, за да могатъ да посрещнатъ изискванията на службата. Нѣма защо да крия това. Лично азъ чувствамъ едно стѣснение, че централното управление на Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството, което трѣбва да следи благоустройството на нашата страна, се помѣщава въ едно здание, което по-скоро прилича на хотелъ, отколкото на държавна града. Ежегодно плащаме по милионъ и нѣщо за наемъ на това здание, обаче не сме могли въ миналото да си построимъ нуждното здание. Разбира се, тая грѣшка е съзнана и отъ две години насамъ ние строимъ здание на Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството. И надѣвамъ се, че въ 1930 г. това министерство ще има вече собствено здание. То не можа да се построи въ една година, защото струва около 20 милиона лева.

Въпросътъ за държавнитѣ постройки се разглежда тукъ по-рано — не въ неговата пълна ширина, а само отчасти — и Парламентътъ гласува вече 300 милиона лева кредитъ на Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството за довършване на започнатитѣ 31 постройки. Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството въ това отношение е напълно готово; проекти, планове, поемни условия, договори, всичко е готово. Оставаше, обаче, да се получи разрешение, за да могатъ да се впишатъ въ тазгодишния бюджетъ 30 милиона лева за безплатнитѣ съкровищни бонове. Но понеже тая година на Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството се даватъ по-големи суми за пжтища и понеже това министер-

ство е ангажирано да достави тръби на селата за 184 милиона лева, този въпрос се отложи. Азъ напълно вървамъ, че въ идущия бюджетъ тая сума ще се предвиди и ще започнатъ държавни постройки за министерствата. Съ това, обаче, не е разрешена цѣлата проблема. Вие много добре знаете, че въ нѣкои околийски и окръжни центрове частъ отъ нашитѣ държавни институти се помѣщаватъ въ здания, останали отъ преди освобождението — въ тѣхъ на речениѣтѣ конаци — ремонтирани и стегнати. На известни мѣста държавата има собствени постройки, но да се каже, че въпросътъ за държавнитѣ постройки е правилно разрешенъ или че е на пътъ да се реши, е много смѣло, защото сѣмъ нуждни и много голѣми суми, а срѣдствата сѣмъ недостатъчни. Обаче азъ смѣтамъ, че трѣбва да се реализира сега съществуващиятъ законъ и постепенно да се върви къмъ създаване на държавни постройки.

Г-да! Азъ нѣма да се спирамъ на службитѣ по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството по простата причина, че двама отъ ораторитѣ именно докладчикътъ и г. Димитъръ Ивановъ дадоха нѣкои сведения за работата на различнитѣ отдѣления въ Министерството. Подчерта се отъ тѣхъ, че ние, що се касае, до нивелирането на нашитѣ населени пунктове, сме останали съвършено назадъ. Вие чухте много добре, че до 9 юний има 57 изучавания за нивелация. А какво значи да се благоустрои единъ населенъ пунктъ, безъ да е направена нивелация? То значи да става това, което сега става. Азъ преди 4-5 или 6 години говорихъ съ техници да почне постройката на водопровода въ Татаръ-Пазарджикъ. Но за тази цель трѣбва да се нивелира градътъ. А когато се нивелира известечъ населенъ пунктъ, се налага нѣкои улици да се смѣнатъ съ 20 см., а други да се качатъ съ 15 см. Следователно, нивелацията е една необходимъя предпоставка, за да се благоустрои известенъ населенъ пунктъ. Сега въ това направление се работи усилено.

Съ тия думи, г-да, азъ очертахъ службитѣ въ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството. На сумитѣ, които се предвиждатъ въ бюджетъ-проектъ на това министерство нѣма защо специално да се спирамъ. Предвидени сѣмъ суми, които сѣмъ необходими за всѣка служба. Сумитѣ, които се предвиждатъ сѣмъ ясни и когато разглеждаме параграфъ по параграфъ бюджетъ-проектъ, въроятно ще се наложи да се дадатъ нѣкои обяснения по тѣхъ.

Преминувамъ къмъ Дирекцията на трудовата повинност. Трудовата повинност е единъ институтъ крайно необходимъ за нашата страна. Трудовиятъ институтъ е солидна школа за нашитѣ младежи трудоваци. Съ положителностъ мога да заявя, че населението въ близки и далечни краища, въ голѣми и малки пунктове, питае едно голѣмо уважение къмъ нашитѣ трудови групи. Не е имало случай да отида въ нѣкой населенъ пунктъ, безъ да се обърнатъ къмъ мене било да благодарятъ за работата на трудовитѣ групи, било да изкажатъ желание да имъ се дадатъ трудови групи. Отъ само себе си се разбира, че не можемъ да удовлетвориимъ желанията на всички населени пунктове, защото дирекцията не разполага съ неограничено число трудоваци. Тамъ, гдето нуждитѣ сѣмъ най-голѣми; тамъ, гдето нашето трудолюбиво население тѣне въ мизерия поради липса на съобщителни срѣдства, на такива именно мѣста се даватъ на първо мѣсто трудови групи за прокарване на пѣтища. Населението адмира трудовациитѣ и на много мѣста подражава на благородния имъ трудъ. Преди три-четири години се даваха 7.500—8.000 трудоваци на Дирекцията на пѣтищата; сега се даватъ 11.200 души отъ 16.000 трудоваци, които ще бждатъ повикани за 1929 г. Азъ имамъ конфликти, които, разбира се, нѣма да дойдатъ до криза, съ известни министерства за разпредѣлението на трудовациитѣ. Искатъ трудоваци почти всички министерства; и Министерството на земледѣлието за своитѣ депа, изсушавания, залесявания и за други свои мѣроприятия; и Министерството на желѣзницитѣ настоява много и нему да се дадатъ повече трудоваци, и другитѣ министерства сѣмъ така силно настояватъ да имъ се дадатъ трудоваци. Азъ мисля, че на първо мѣсто трѣбва да се задоволятъ нуждитѣ на Дирекцията на пѣтищата и затова, въ съгласие съ Трудовия съветъ, тая година се дадоха на дирекцията 11.200 души.

Дирекцията на трудовата повинност е единъ новъ институтъ. Той се е родилъ въ пламъцитѣ на войната. Ние бѣхме лишени отъ възможността да прибѣгваме при нужда до помощта на живитѣ сили на нацията — едно наказание, което инквизиторскитѣ времена не помнятъ,

едни условия крайно тежки, непознати въ историята. Затова ние трѣбваше да прибѣгнемъ къмъ други възможности, за да си помогнемъ. Така се създаде трудовиятъ институтъ като трудово училище, въ който нашитѣ младежи работятъ.

Отзивитѣ за трудовата повинност не само тукъ, но и въ странство сѣмъ блѣстящи. Положителнитѣ резултати, които тя е дала се дължатъ на добрата организация, на голѣмата добросъвестностъ отъ всички служители въ тая дирекция. Азъ благодаря на опозиционния ораторъ г. Иванъ Петровъ Недѣлковъ, който бѣше достатъчно добросъвестенъ да признае грандиознитѣ заслуги на трудовитѣ групи за успокояване на пострадалото отъ землетресението население въ Пловдивската, Старозагорската и Хасковската области и за даване подслонъ на сѣщото население.

Д. Дерлипански (з. в): Нали създателитѣ на този законъ сѣмъ земледѣлцитѣ? Камъ можемъ да бждемъ противъ него? Сега г. Кожухаровъ не намира достойни водачи и въ срѣдата на Земледѣлския съюзъ, но вие потвърждавате, че той е ималъ такива.

Министъръ С. Василевъ: Г. Дерлипански! Може да се създадатъ отлични закони, може да се създадатъ отлични проекти, но нѣмате ли хората, майсторитѣ, законитѣ ви ще останатъ на книга, проектитѣ ви ще останатъ само на книга. Но да не влизаме въ тия спорове.

С. Савовъ (д. сг): Тѣ не сѣмъ го създали, какво се кичатъ съ него? Ще имъ донесе дневницитѣ, за да видятъ какво сѣмъ искали тогава. (Оживление)

Председателътъ: (Звъни) Моля, г-да!

С. Пѣйчевъ (з. в): Българскиятъ народъ е трудолюбивъ и самъ си създава блага.

Н. Кемилевъ (д. сг): Стига бе съ този народъ.

Председателътъ: (Звъни)

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! Ако азъ не желая така обширно да отговарямъ на г. Дерлипански и на г. Пѣйчевъ, то е защото не искамъ, когато се разглежда тукъ въпросътъ за трудовия институтъ, да внасямъ спорове. Азъ искамъ, когато се разглежда въпросътъ за този институтъ, депутатитѣ да свещенодействуватъ, защото, ако има нѣщо хубаво, красиво, между другитѣ хубави и красиви работи въ България, това е и този трудовъ институтъ, и ние трѣбва да го пазимъ, ние трѣбва да го усвършенствуваме, ние трѣбва да го разширяваме, защото при положението, въ което сме поставени, това ни се налага. Азъ имамъ доста работи да кажа, защо трудовиятъ институтъ не вървѣше добре презъ миналия режимъ, но е излишно сега да ги казвамъ.

Д. Дерлипански (з. в): Тогава бѣше още въ началото и може всичко да не е отивало както трѣбва.

Министъръ С. Василевъ: Недейте ме прекъсва!

Д. Дерлипански (з. в): Азъ бихъ казалъ, г. министре, че и сега този институтъ не отива толкова добре. Първия месецъ презъ пролѣтѣта трудовациитѣ да не правятъ шосета, а по-хубаво е да залесяватъ и да укрепятъ порищата.

П. Данчевъ (д. сг): Като не знаете, послушайте малко, за да се научите. Недейте само да бърборите.

П. Анастасовъ (с. д): А бе, Данчевъ, ти разбирашъ и отъ арбитражи, и отъ пѣтища — отъ всичко разбирашъ.

Министъръ С. Василевъ: Въ случая азъ ще отговоря съ цифри, безъ, обаче, да се спирамъ на причинитѣ. Трудовиятъ институтъ въ 1920/1921 г. е далъ на държавата загуба 7.745.850 л.; въ 1921/1922 г. е далъ загуба 48.769.284 л.; въ 1922/1923 г. е далъ загуба 98.084.065 л.; въ 1923/1924 г. е далъ загуба 24.783.518 л.; въ 1924/1925 г. е далъ вече приходъ 12.393.137 л.; въ 1925/1926 г. е далъ приходъ 15.743.731 л.; въ 1926/1927 г. е далъ приходъ повече отъ 70 милиона лева. А днесъ при менъ бѣха органитѣ на Главната дирекция и ми казаха, че за 1927/1928 г. ще имаме единъ приходъ приблизително 100 милиона лева.

Д. Гичевъ (з. в): То зависи каква оценка на работата се слага.

Министъръ С. Василевъ: То зависи дали честно мислиш или безчестно говориш. (Ржкоплъскания отъ сговориститѣ)

Д. Гичевъ (з. в): Чиновници сж ви правили тази смѣтка и Ви подвеждатъ. На Вашия наследникъ ще дадатъ смѣтка, че презъ Ваше време е имало загуба. (Възражения отъ сговориститѣ)

Председателъ: (Звъни)

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! Ако трудовиятъ институтъ дава даже дефицити на държавата, той пакъ е полезенъ и трѣбва да го поддържа. Азъ не желая да обременявамъ вашето търпение съ мотиви отъ доста важно естество, които оправдаватъ съществуването на този институтъ. Защото мисля, че всички, които познаватъ този институтъ, ще се съгласите, че той е необходимъ даже и при предпоставката, че има нѣкакви си материални загуби. Моралната печалба отъ този институтъ не може да се оцени съ пари и съ суми. Той трѣбва да съществува.

Въ дебатитѣ, които станаха въ сѣбѣта, г. Петъръ Анастасовъ, ораторъ отъ социалдемократическата група, псдхвърли, че има корупция въ Министерството на благоустройството, и, за да подкрепи мисълта си, той се базираше на два факта, споредъ него факти. Азъ предполагамъ, че г. Петъръ Анастасовъ говорѣше добросъвестно и че тѣзи случаи, които изложи предъ Парламента, той ги счита като факти. Единиятъ е за началника на Старозагорското окръжно трудово бюро, а другиятъ е за управителя на стопанството „Тича“. Азъ трѣбваше да поискамъ сведения допълнителни, макаръ че още въ сѣщия моментъ апелирахъ къмъ г. Петъръ Анастасовъ да бѣде крайно внимателенъ, когато се дава атестация за държавни служители затуй, защото, г-да, обикновено е прието — не отъ всички срѣди, разбира се, но отъ известни срѣди — да се ругае българското чиновничество.

П. Анастасовъ (с. д): (Възвръща нѣщо)

Министъръ С. Василевъ: Г-да! Нека имаме по-голяма почитъ къмъ нашитѣ държавни служители. Мене ми е стѣснително тукъ да излъза съ цифри за материалното възнаграждение, което даваме на нашитѣ технически лица било въ едната, било въ другата дирекция. Напр., всички участъкови инженери сж въ втора категория, даваме имъ 3.600—3.800 л. месечна заплата. Това е на човѣкъ, който е следвалъ въ странство 5—6 години и е дошълъ тукъ да принесе полза на собствената си държава. Съ тѣзи малки заплати и съ онова 5% възнаграждение, за което сжщо така много се пише и много се говори днесъ, безъ основно да се познава работата, ние не можемъ да задържимъ достатъчно персоналъ въ това министерство. Въ този моментъ ние имаме недоимъкъ отъ 15 участъкови инженери. Нѣма кандидати, нѣма желающии. Въ този моментъ имаме недоимъкъ отъ 45 кондуктори. И за тѣзи служби сжщо така нѣма кандидати. Не желаятъ да служатъ, дали защото много имъ сж голѣми заплатитѣ, както демагозитѣ приказватъ или защото сж малки възнагражденията? Ясно е, че е вѣрно второто. Излишно е, вредно е, дето трѣбва и дето не трѣбва да осѣрбяваме държавнитѣ ни служители. Ние трѣбва да ги пазимъ. Това е мѣето разбиране. Това разбиране азъ го прилагамъ въ министерството си. Азъ ценя труда на всички мои сътрудници въ министерството и считамъ, че ние не сме ги достатъчно възнаградили. Съ това азъ не повдигамъ въпроса за възнаграждението. Азъ обяснявамъ на всички служители, че държавата се намира въ затруднено положение и че и тѣ трѣбва да носятъ кръста на това тежко положение.

Но думата е за началника на Старозагорското окръжно трудово бюро и за управителя на стопанството „Тича“. Ето какви сведения получихъ азъ отъ съответнитѣ органи.

Поради слухове, които се носѣха за стопанството „Тича“ азъ преведохъ неговия управителъ въ София — не го отстранихъ, а го преведохъ — за да дамъ възможностъ на финансовата или сѣдебната ревизия, ако се предизвика такава, да бѣде тя напълно свободна, да нѣма абсолютно никакво подозрение. За управителя на стопанството „Тича“ ще ви кажа едно, че той може би има

грѣшки повече отъ бюджетенъ характеръ. Ако въ единъ параграфъ сж предвидени суми за коли, а на него му трѣбватъ пари за машини, възможно е управителътъ г. Сокачевъ да е правилъ прехвърляне на тия суми, съ желанието дѣлото да върви. За туй нѣщо му сж правени съответнитѣ бележки. Следъ всички опити, които направихъ да намѣря въ тази срѣда човѣкъ, който да заеме този постъ и който напълно да отговаря на условията, моятъ изборъ се спрѣ на г. Хумбаджиевъ ген.-шабенъ полковникъ отъ запаса, но той не можа да оправдае очакванията ми. Трѣбваше да бѣде уволненъ. Следъ уволнението на Хумбаджиева азъ назначихъ Сокачевъ за управител на стопанството. Вие чухте тукъ добри отзиви за него отъ хора, които го познаватъ по-отблизо. Не е въпросъ да даваме тукъ атестатъ, но ще кажа, напр., това, че той не само е добъръ държавенъ служителъ, но и народенъ човѣкъ, човѣкъ съ народна душа. Той се грижи за беднитѣ хора въ околнитѣ 8—10—12 села, които сж въ района на неговото стопанство. Вие чухте народния представителъ отъ Старо-Орѣхово, който още преди да бѣде народенъ представителъ познавалъ Сокачевъ, и който ви каза, че на този човѣкъ му правятъ тамъ овации и го носятъ на раѣе съ километри. Дайте вие примѣръ за наши политически водачи, които да сж спечелили така симпатитѣ на този беденъ изстрадалъ народъ. Ако вие, г. Петъръ Анастасовъ, и други ми посочите конкретни факти за провинение по служба, въпрѣки всичкитѣ му бѣлстѣщи качества на общественикъ, той ще си получи заслуженото въ интереса на службата. Искамъ да Ви кажа, че нѣмамъ никакъвъ ангажментъ — стига да ми се посочатъ конкретни факти, той ще получи заслуженото.

За управителя на бюрото въ Стара-Загора ето какво получихъ. (Чете) „Началникътъ на Старозагорското окръжно трудово бюро Димитъръ Ботевъ, вследствие на търговия съ трети лица, фирмата е фалирала. За уреждане на въпроса сключенъ е конкордатъ. Единъ отъ кредиторитѣ, който не е желалъ конкордата, подава до прокурора при окръжния сѣдъ оплакване, че фалитътъ е умишленъ. Както Старозагорскиятъ окръженъ сѣдъ, така и Апелативниятъ сѣдъ сж отхвърлили това обвинение и конкордатътъ остава въ сила. Сжщото това лице е касиралъ предъ Касационния сѣдъ допуснатия конкордатъ. Отъ удостоверение № 183 отъ 1928 г., издадено отъ П-я сѣдия, следователъ при Старозагорския окръженъ сѣдъ, се вижда, че Димитъръ Ботевъ не е привлеченъ за обвиняемъ“.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Той не е членъ въ дружеството, а само е водилъ смѣтитѣ.

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! При тия налични данни, може ли единъ министъръ съ деко сърце, съ единъ замахъ да лишава службата отъ добритѣ ѝ служители?

П. Анастасовъ (с. д): Не е ли искано отъ министерството неговото отстранение?

Министъръ С. Василевъ: Азъ Ви прочетохъ това, което имамъ отъ дирекцията.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ къмъ край на своето изложение. Преди да завърша, ще се спра на онѣзи конкретни бележки, които се направиха отъ нѣкой отъ г. г. ораторитѣ.

Г. Иванъ Петровъ Недѣлковъ отъ групата на земледѣлцитѣ, крило Коста Томовъ, между другото каза, че въ Видинския окръгъ не се полагатъ достатъчно грижи за пѣтищата. Видинскиятъ окръгъ, Бургаскиятъ окръгъ, южната частъ на Старозагорския окръгъ, Пашмаклийскиятъ окръгъ и Петричкиятъ окръгъ, по състоянието на пѣтищата си сж по-назадъ, отколкото, да кажемъ, Търновския, Пловдивския и Плевенския окръзи. Този мисълъ мога да я подкрепя съ точни цифри, за да ви не отегчавамъ. Вѣрно е, че въ тия окръзи пѣтищата сж въ по-назаднало състояние, но вѣрно е сжщо, че Министерството на благоустройството обрѣща вече по-сериозно внимание на пѣтищата въ тия окръзи. За нуждитѣ на пѣтищата въ Бургаския окръгъ тази година предвиждаме 30 милиона лева и нѣщо, само отъ стабилизационния заемъ. За Видинския окръгъ въ бюджета за 1927/1928 г. предвидѣхме участъково инженерство въ Кули, където тѣ имаше, а презъ следующата бюджетна година, 1928/1929 г. предвидѣхме и въ Берковица. Азъ откатъ управлявамъ това министерство създадохъ две нови участъкови инже-

перства и тѣ сѣ въ Видинския районѣ. Това го правимъ съ целъ да хвърлимъ повече техници тамъ, за да бждатъ по-близо до населението, да изучатъ по-добре нуждитъ му и да направятъ нужното за прокарване на шосета въ този районъ. Това въ отговоръ на г. Иванъ Петровъ Нелъковъ.

Г. Драгановъ говори за повинничаритѣ. Той самъ билъ повинничаръ, чувствувалъ е тежеститѣ на една несправедливостъ отъ пикъора и си изнася болката тукъ отъ трибуната. Преди да я изнесе тукъ, г. Драгановъ я съобщилъ на менъ. Но сведенията, които чакамъ, за да взема известно решение, още не сѣ дошли въ моитѣ ръце; или сѣ въ окръжното инженерство, или сѣ въ участъковото инженерство. Въ всеки случай, азъ си взехъ бележка отъ онова, което каза той, и ще направя нужното.

На обвиненията на г. Петъръ Анастасовъ и на нѣкои други негови мисли нѣма да се спирамъ. Ще се спра само на конкретното. Той каза: защо ви сѣ трима главни инспектори по временната трудова повинностъ? Вие по-рано не сте ги имали въ бюджета. Азъ дадохъ обяснения, че тѣ сѣ прехвърлени отъ фонда за временната трудова повинностъ, понеже съгласно женевския протоколъ нѣкои фондове се унищожиха, въ това число и фондътъ временна трудова повинностъ. А нуждата отъ този инспекторатъ е много голѣма. Ние сме на мнение да разширяваме този институтъ, за да бждемъ повече въ контактъ съ мѣстното население, да се провѣрва списъкътъ на всички повинничари, да има единъ контактъ, да има една по-голѣма справедливостъ и по-голѣмо упътване съ огледъ да се тури на по-здрава база институтътъ временна трудова повинностъ. Азъ съмъ далъ нареждане, щото трудовитѣ началници презъ зимния сезонъ, когато полскитѣ групи сѣ вече по своитѣ домове, а оставатъ само практическитѣ групи, да отидатъ между населението и да държатъ популярни бесѣди върху института временна трудова повинностъ.

Говорейки на тази тема, азъ си спомнямъ още една мисълъ на г. Анастасовъ. Защо, каза той, не свикате трудовацитѣ само за 6 месеца, а ги свикате за 8 месеца; защо не ги свикате на 1 мартъ, за да ги освободите презъ м. септемврий, когато още иматъ възможностъ да принесятъ полза въ своитѣ стопанства? Преди всичко, г-да, тукъ има непознаване на въпроса. Съ едно министерско постановление, възъ основа на единъ мой докладъ, службата на трудовата повинностъ е въ сѣжностъ 6 месеца. Ние съ министерско постановление намалихме откупа, който по закона е отъ 9 до 32.000 л. за трудовакъ до 1.000 л., за да дадемъ възможностъ на трудовацитѣ, които иматъ да изслужватъ сврхъ 6-тѣ месеца, следующата година да се откупятъ. Откупванията сѣ масови. За измѣнението на този срокъ ще трѣбва да има законъ, но ние чрезъ министерско постановление вече сме отишли на рѣща.

Сега на въпроса, защо не постѣпватъ отъ 1 мартъ. Къде да постѣпватъ, въ казармитѣ ли? Такива нѣмъ. Ние прибираме трудовитѣ групи, когато природата ни позволява. Въ това отношение ние се намираме въ тежки условия, защото нѣмаме казарми. Ние прибираме трудовитѣ групи и веднага ги пращаме по полетата. Какъ може да ги свикаме на 1 мартъ и да ги туримъ на открито?

П. Анастасовъ (с. д): Моята мисълъ бѣше да служатъ само 6 месеца, а дали ще ги свикате на 1 мартъ, или 1 априлъ, не е толкова сѣществено. Сѣщественото е да служатъ 6 месеца, а отъ Дирекцията на трудовата повинностъ ми казаха, че служатъ 8 месеца.

Министъръ С. Василевъ: По закона е 8 месеца, а фактически служатъ 6 месеца. Казахъ Ви, че има министерско постановление. Ние свикваме трудовацитѣ тогава, когато времето ни позволява и съ огледъ тѣ да могатъ да изслужватъ работния сезонъ. Понеже у насъ настѣпватъ проливнитѣ дъждове къмъ 20—25 октомврий, ние ги свикваме къмъ май, а тая година ще ги свикаме следъ Великденъ, защото не искаме по празниците да ги събираме и ще останатъ до къмъ края на октомврий. Така че, тѣ служатъ 6 месеца, следъ което ние ги разпускаме. За останалитѣ два месеца, които трѣбва да служатъ още, тѣ се откупватъ.

Критикувайки бюджетопоекта на Министерството на благоустройството, нѣкои говориха и за разточителство. Казахъ: „На страница 12 на обяснителната таблица къмъ бюджетопоекта на Главната дирекция на трудовата повинностъ за окръжнитѣ трудови бюра предвиждате 10 началници на бюра, когато миналата година не е имало“.

И миналата година ние имаме 10 души началници, само че тѣ бѣха на производнитѣ ядра. Ние ги вземахме отъ тамъ и ги прехвърляхме къмъ трудовото бюро. Това е, следователно, една чисто административна промѣна, нѣма абсолютно никакво увеличение.

Каза се, че на стр. 13, пакъ въ обяснителната таблица на сѣщата дирекция, се предвиждало безотчетни пѣтни и дневни и пр. Това направихме, г-да, за икономии. Известни трудови началници при своитѣ обиколки вънъ отъ районитѣ на работата си, съгласно закона за държавнитѣ служители, получаватъ пѣтни и дневни по смѣтки. А често пѣти кредититѣ не стигаха. Но това коштува много по-скѣпо на държавата, отколкото 300—400 л. месечно, които имъ даваме сега, безъ, обаче, да иматъ право на пѣтни и дневни по смѣтка. Ако вземете цифритѣ отъ миналогодишния бюджетъ и ги сравните съ тия, вие ще видите, че миналата година за горското трудово стопанство „Тича“ сѣ били предвидени 50.000 л., които ние сега не предвиждаме. За трудовата общарска фабрика и шиваческа работилница 300.000 л., които ние сега тоже не предвиждаме. Така че никакво увеличение нѣма, напротивъ правятъ се икономии.

Преди да свърша своето изложение, г. г. народни представители, трѣбва да се спра и на другъ единъ въпросъ, върху който нито единъ отъ г. г. ораторитѣ не се спрѣ.

П. Анастасовъ (с. д): А на процентното възнаграждение на служителитѣ при временната трудова повинностъ нѣма ли да се спре? По-рано давахте 258.000 л., а сега 658.000 л.

Министъръ С. Василевъ: Обаче трѣбва да имате предъ видъ, че по-рано то се даваше на 21 човѣка, а сега се дава на 91. Не да получаватъ само по-висшитѣ, а разпредѣляме справедливо тая сума, като даваме и на по-долнитѣ категории. Ако се интересувате, ще ви дамъ и точни сведения. Въ нашия бюджетъ, г. г. народни представители, се предвиждатъ и кредититѣ за пресловутия държавенъ гаражъ — за държавния гаражъ, който обслужва автомобилитѣ на министритѣ и нѣкои други превозни сръдства. Каза се, писа се, . . .

П. Анастасовъ (с. д): Никой не е казалъ.

Министъръ С. Василевъ: . . . че за автомобилитѣ на министритѣ се изразходвалъ бензинъ за 100.000.000 л. Азъ искамъ да бждемъ наясно.

П. Анастасовъ (с. д): Вестникъ „Демократически говоръ“ призна 80.000.000 л.

Министъръ С. Василевъ: Г. министърътъ на финанситѣ въ своето експозе спрѣ вашето внимание на този въпросъ. Той каза, между другото, че за издрѣжката на министерскитѣ автомобили отиватъ къмъ 7—8.000.000 л. Сега азъ искамъ да дамъ едно пояснение и да опровергая тая легенда, която се разнесе така набърже въ нашата страна и отъ която известни сръди искаха да изковатъ отровни стрѣли противъ Министерството на благоустройството, противъ правителството, обвинявайки го въ разточителство. Въпросътъ, колко се разходва за министерскитѣ автомобили ни е задаванъ и отъ наши политически приятели и отъ наши политически противници. Казвали сѣ ми: „Какъ е възможно толкова много да се харчи?“ Азъ се заинтересувахъ и поискахъ да науча произхода на тая легенда. Какво намирамъ? Намирамъ въ нашето министерство една служебна записка твърде бърза до г. г. началницитѣ на бюджетоконтролнитѣ отдѣления и счетоводителитѣ при министерствата и дирекциитѣ. Азъ ще ви я прочета и набързо ще дамъ нѣкои обяснения. Ще ви посоча и сумитѣ, които се разходватъ за превознитѣ сръдства и ще оставя на васъ сами да направите заключението: (Чете) „Поканватъ се да представите най-късно до утре 10 часа сутринта сведения за действителния разходъ по превознитѣ сръдства по бюджета за 1927/1928 финансова година. За да бждатъ сведенията точни, подъ превозни сръдства ще се разбира всичко, което е свързано съ тия сръдства, като: автомобили, коли, файтони, каруци и поправкитѣ имъ, бензинъ, масла, фуражъ, заплатата на шофьори, каруцари, коняри и др. София, 10 декемврий 1928 година“.

Въ отговоръ на тая записка идватъ вече сведенията отъ всички министерства, отъ Св. Синодъ на Българската православна църква, отъ Българското комисарство по репарациитѣ, отъ Военното министерство, отъ Министер-

ството на вътрешните работи и т. н. Азъ всичките нѣма да ви чета, ще ви прочета само нѣкои отъ тѣхъ.

Министерство на вътрешните работи и народното здраве, началникъ на бюджетоконтролното отделение Грозевъ, на 11 декемврий 1928 г., отговаря по следния начинъ: (Чете) „Съобщаватъ се исканитѣ сведения за действителнитѣ разходи за превозни сръдства по бюджета за 1927/1928 година.

1. По бюджета за народното здраве:

„1) вещевени разходи.

„Централно управление — 22.680 л.; Бактериологически институтъ — 23.620 л.; аптеченъ складъ — 59.982 л.; гранични санитарни служби — 17.943 л.; борба съ маларията — 95.852 л.; болници — 1.052.044 л.; или всичко 1.272.113 л.“ — както виждате всичко това се съобщава, че отива за превозъ.

„2) личенъ съставъ:

„Колко точно е платено по ведомости не е известно на бюджетоконтролното отделение.

„Не при всички служби се предвиждатъ файтонджии. За такива се употребяватъ и прислужници или надничари отъ кредита за оздравителни работи по маларията. Прислужниците при нѣкои болници сж и файтонджии или вратари. Но по сведенията за бюджетопроекта за 1929/1930 г. приблизителниятъ разходъ за шофьори, файтонджии и прислужници или надничари, които се употребяватъ и да каратъ файтонитѣ или да гледатъ конетѣ, е билъ приблизително 946.000 л. или всичко 2.218.113 л.

Администрация и полиция.

1. Вещевени разходи.

Централно управление и Дирекция на полицията — 1.142.126 л.; окръжни управления — 914.082 л.; околийски управления — 445.273 л. или всичко 2.501.481 л.

2. Личенъ съставъ.

Централно управление и Дирекция на полицията, шофьори — 223.000 л.; окръжни управления (за шофьори и коли се взематъ агенти или стражари) — 420.000 л.; околийски управления и полицейски участъци — София (за файтонджии се взематъ стражари) — 630.000 л. или всичко за администрация и полиция — 3.774.481 л.“

Въ отговоръ на тая записка Министерството на просвѣтата съобщава: (Чете) „За превозни сръдства е изразходвано презъ 1927/1928 г., заедно съ Александровската болница 1.770.000 л., въ която сума влиза и разходътъ на службата на подвижнитѣ кинематографи, който възлиза на 650.000 л.“ Както виждате, и тѣ отидоха за смѣтка на министерскитѣ автомобили!

Министъръ Ц. Бобошевски: Подвижнитѣ кинематографи сега сж три.

Министъръ С. Василевъ: Да, сега сж три. Имамъ сведения и отъ Върховния административенъ съдъ, и отъ Дирекцията за трудовитѣ земеделски стопанства, и отъ Българското комисарство за репарациитѣ отъ г. Димандиевъ. Той казва: „Нашиятъ автомобилъ се издържа отъ кредита, предвиденъ за държавния гаражъ“.

Имамъ сведения и отъ Министерството на правосъдието, имамъ сведения и отъ Министерството на войната: „Действителенъ разходъ по превознитѣ сръдства за финансовата 1927/1928 г. на Министерството на войната.

1. Изразходвано по § 8 — поддържане на обоза — 3.894.063 л.“

Би трѣбвало, г-да, да имате бюджета на Министерството на войната, за да видите, че въ този параграфъ се предвиждатъ и разходитѣ за боята за ботушитѣ, за иглитѣ за съшиване на дрехитѣ, конци и пр. (Продължава да чете)

„2. Изразходвано по § 31 — поддържане и поправка на всички моторни коли — 5.769.266 л.; 3) изразходвано по § 32 — купуване на бензинъ, масла и др. за всички моторни коли — 3.785.130 л.; 4) изразходвано по § 3 — заплата на шофьоритѣ — 2.024.042 л.; 5) изразходвано по § 4 за храна на конетѣ за цѣлия обозъ, каруци, файтони и волски кола — 34.794.440 л.; 6) изразходвано по § 3 — заплата на коняритѣ и коларитѣ — 1.000.400 л. или всичко — 51.267.341 л.“

Както виждате разходитѣ за слама, ечемикъ, фуражъ за конетѣ, всичко се покрива отъ тая легенда и се превръща на бензинъ за автомобилитѣ на министритѣ и се разнася изъ страната. Г-да! Защо ще го крѣнемъ? Вестникъ „Знаме“ отъ петъкъ 1 мартъ 1929 г., следъ всички обяснения, които се дадоха по този въпросъ и въ Парламента, и чрезъ нашитѣ официози, ето какво пише: (Чете) „Автомобилитѣ поглѣщатъ ежегодно 200.000.000 л. за бензинъ. България не е виждала по-цинично използване на държавнитѣ превозни сръдства за партийни нужди. За партийни нужди 200.000.000 л.! Сговорътъ бие рекорда дори и на Стамболийски.“

Г-да! Азъ чета това, за да подкрепя мисълта си, какъ се изковава тая легенда и какъ се експлоатира.

Изразходвано по § 3 — заплата на коняритѣ и коларитѣ 1.000.400 л. Общо по Военното министерство изразходвани 51.267.341 л. По фонда „Подпомагане пострадалитѣ отъ войната“ изразходвано всичко 284.571 л. За заплата на колари, за ремонтъ на коли, файтони, за фуражъ, за масла и пр.

Това е все въ отговоръ на тази служебна записка отъ Министерството на финанситѣ до различнитѣ бюджетоконтролни отделения. Въ краенъ резултатъ се получава сумата 89.808.326 л. Азъ ви посочихъ отде е тази сума. Въ книгата ми сж отговоритѣ на Министерството на търговията, промишлеността и труда, на Държавната печатница, на Министерството на финанситѣ; идва отговорътъ на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството — отделение бюджетоконтролно. (Чете) „Въ отговоръ на служебната ви записка отъ 10 декемврий т. г. съобщавамъ Ви, че по бюджета на Главната дирекция на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ за 1927/1928 финансова година сж похарчени следнитѣ суми за превозни сръдства: „по § 1 — заплата на шофьори и другъ персоналъ по гаража — 931.440 л.; по § 6 — консомативни и други материали за превознитѣ сръдства за гаража — 3.532.110 л.; по § 28 — покупка автомобили и други — 460.000 л.; по § 29 — купуване коне, коли и други превозни сръдства и поддръжката имъ — 1.482.504 л. Всичко 6.406.052 л.“

Отговорътъ на Трудовата дирекция е следниятъ: (Чете) „Въ отговоръ на служебната записка отъ 10 декемврий т. г. съобщава Ви се, че по бюджета на Главната дирекция на трудовата повинностъ за 1927/1928 финансова година сж похарчени следнитѣ суми за превозни сръдства: по § 1 — заплата на 8 шофьори — 218.400 л.; по § 7 — храна на едрия, дребния добитѣкъ и други домашни животни и семена — 11.782.783 л.; по § 10 — поддържане, поправки на превознитѣ сръдства 1.762.000 л.; по § 13 — купуване декоративни линии, локомотиви, вагони, коли, камioni и пр.“ — това се касае за стопанството „Тича“ — „429.077. Всичко 14.192.260 л.“ Като съберете общо всички тѣзи цифри, един отъ които ви прочетохъ, а други не съмъ ви челъ, излиза сумата 89.809.326 л.

Тая сума, г-да, както виждате, не е изразходвана за бензинъ на министерскитѣ автомобили. Сумата за министерскитѣ автомобили ще я намѣрите въ бюджета на Трудовата дирекция въ § 21. Този параграфъ гласи: (Чете) „За поддържане автомобилитѣ на министерствата: на Външнитѣ работи, на Просвѣтата, на финанситѣ, Правосъдието, Земеделството, Благоустройството, Търговията и промишлеността; Народното събрание, Комисията по репарациитѣ и единъ омнибусъ на Университета: а) купуване автомобилни гуми и вулканизирането имъ; автомобилни части и материали за поддържане и поправка на автомобилитѣ; купуване машинни инструменти за работилницитѣ; купуване моторно масло, карбитъ, гресъ и други консомативни материали — 1.020.000 л.; б) купуване бензинъ — 1.400.000 л.; в) набавяне служебно облѣкло за шофьоритѣ: шуби, рж-кавици, очила, работни блузи и други — 60.000 л.; г) изданици за работницитѣ-специалисти и електрическа енергия въ работилницата — 550.000 л.; д) възнаграждение на шофьоритѣ за показаната отъ тѣхъ икономия въ разходването на консомативнитѣ материали, и гуми и за поддържане въ исправностъ автомобилитѣ — 50.000 л.“ Общо миналата година сж били предвидени 3.230.000 л., а тази година тая сума е намалена на 3.080.000 л., т. е. съ 150.000 л. по-малко. Каквото щете да кажете, г. г. народни представители, но разликата отъ 3.230.000 л. до 100—200 милиона лева е много голѣма. И азъ мога да ви кажа, че въ това време, когато ние правимъ икономии, когато полагаме максимални усилия по възможностъ разходитѣ по тия превозни сръдства

да не стигнат голѣми суми, да слушае една безогледна критика, която въ основата си нѣма истината, а има заблудението, една критика, която може би преследва по други цели, отколкото желанието да се корегира управлението, съгласете се, че въ подобна критика се крие корупцията. Не е корупцията въ онова, което се изтъква неоснователно, но корупция е тамъ, гдето си служатъ съ непочтени сръдства, гдето спекулиратъ съ една неистина въ борбата срещу едно управление. Това е корупция споредъ мене, а мисля, че и споредъ всички васъ.

Въ заключение, г-да, има да кажа още нѣколко думи.

Онзи день се казаха тукъ нѣкои излишни думи, като се направи дори единъ апелъ отъ представителя на Социал-демократическата партия г. Петъръ Анастасовъ въ смисълъ: „Вървете си, казва, новата властъ ние ще я създадемъ“. Какво общо има бюджетътъ на Министерството на благоустройството съ тази нова властъ? Но понеже по поводъ на този бюджетъ Вие казахте тѣй, азъ искамъ да отговоря съ две думи. Новата властъ и азъ я виждамъ. И азъ слушахъ г. Мушановъ вече два пѣти да хвърля тази формула: „Вижда се, казва той, тамъ нейде новата властъ“. И менъ ми се вижда нѣкъде, даже азъ мога да ѝ открия и съставнитѣ елементи на тази нова властъ. Тѣй както азъ познавамъ положението, въ съставнитѣ елементи на тази нова властъ ми се вижда цифрата 31, което си обяснявамъ, че тя ще настѣпи въ 1931 г.

П. Анастасовъ (с. д): Много сте сигурни!

Министъръ С. Василевъ: Вижда ми се още и Парламентътъ на новата властъ и кои ще бѣдатъ на министерската маса, безъ да говоря за лицата. Виждатъ ми се, че ще бѣдатъ сговористи. И тѣй както г. Мушановъ не можа да се мотивира и азъ ще избѣгна да се мотивирамъ. Мене ми се вижда и едно друго разпредѣление на силитѣ на опозицията отъ този Парламентъ. Вижда ми се едно голѣмо послабление на лѣвицата, а сгъстени редове на центъра, за да подпомогнатъ управлението до 1935 г. Вижда ми се тукъ (Сочи дѣсницата) засилване на редоветъ, а тамъ, (Сочи лѣвицата) — една голѣма слабостъ. Тѣй ми се вижда на мене новата властъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

П. Анастасовъ (с. д): Сладки сънища сѣ това.

К. Томовъ (з): Г. министре! Позволете да Ви задамъ единъ въпросъ.

Министъръ С. Василевъ: Моля.

К. Томовъ (з): Нашиятъ другаръ г. Петровъ повдигна въпросъ за подобрене положението на трудовациитѣ. Смѣтате ли Вие, че тия кредити, които сѣ предвидени съобразно числото на трудовациитѣ, които ще бѣдатъ събрани, сѣ достатъчни, за да може да имъ се дава достатъчно храна и облѣкло?

Министъръ С. Василевъ: Г-да! Сумитѣ, предвидени за облѣкло и тази година останаха като миналогодишнитѣ. Обаче Дирекцията на трудовата повинностъ има една надежда да подобри положението въ това отношение. Както знаете, ние сключихме договоръ съ Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ да построимъ видинската дига. Намъ ни се отпуснаха 38.500.000 л. Отъ тия суми ние опредѣлихме 7.000.000 л. за облѣкло на тия 2.500 трудоваци, които ще работятъ дигата. Ние ще дадемъ на въпроснитѣ трудоваци по-износени дрехи отъ складоветѣ, защото тамъ ще се работи груба физическа работа, цѣли дни ще се работи земя, а сѣ една частъ отъ тази сума ще набавимъ нови дрѣхи вмѣсто старитѣ.

К. Томовъ (з): А по отношение на храната?

Министъръ С. Василевъ: Храната пѣкъ разчитаме да я подобримъ съ градинитѣ, които правимъ. Тази година засилваме нашата дейностъ и въ това направление.

Председателъ: Моля г. докладчика да докладва бюджетопроекта.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Главна дирекция на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.“

Председателъ: Които приематъ заглавието, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава I.

Централно управление.“

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава I, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава II.

Държавно сръдно техническо училище „Царъ Борисъ III“, въ София и клонъ му въ гр. Луковитъ.“

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава II, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията намали кредита по този параграфъ за заплатата на личния съставъ отъ 4.165.240 л. на 4.165.200 л.

Председателъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

С. Пѣйчевъ (з.в): Г. г. народни представители! Азъ искамъ отъ г. докладчика или отъ г. министра да даде обяснение, въ предвидения кредитъ по § 28 за държавнитѣ здания влиза ли кредитътъ за всички държавни здания. —

за постройка на нови такива, за пристройки или за поддържане.

Министър Ц. Бобошевски: Сдебните сгради сж изключени.

Министър С. Василев: Сдебните сгради сега се строят — кредит за тях не е предвиден в тоя параграфъ.

С. Пйчевъ (з. в): А училищата?

Министър С. Василев: Да, училищата влизатъ.

С. Пйчевъ (з. в): За тях искамъ да говоря.

Г. г. народни представители! Въ нашата страна има много започнати училища, въ строежъ, но стоятъ недовършени, или пъкъ, за да бждатъ довършени, се искатъ дълове отъ общинитъ въ фонда за кооперативенъ строежъ на училища, да взематъ общинитъ заеми и доизкаратъ тия училища.

Р. Василевъ (д. сг): Тъ не влизатъ въ тоя бюджетъ. Тъ сж по специалния законъ за кооперативенъ строежъ на училища.

С. Пйчевъ (з. в): И както навредъ въ страната се забелязватъ недовършени училища, така и тукъ, въ София, зданието на I мъжка гимназия, което е започнато да се строи отдавна на улицитъ „Стара-планина“ и „11 августъ“, и сега още стои недовършено — построенъ е само долниятъ етажъ.

С. Савовъ (д. сг): Вие защо се грижите за София?

С. Пйчевъ (з. в): Вие недейте ме пресича; недейте ме мѣси по всѣки въпросъ! Още повече, че Вие сте квесторъ.

Тая гимназия съществува отъ 50 години насамъ. Тя имаше две здания, но държавата ги отчужди въ различни времена. Последното ѝ здание бѣ отчуждено отъ държавата въ 1918 г. за помѣщение на медицинския факултетъ. Сега тая гимназия се помѣщава въ три частни здания, за които държавата плаща годишенъ наемъ повече отъ 1 милионъ лева и които здания не сж подходящи за училища. Стантѣ не сж хигиенични, нѣматъ нуждната кубатура въздухъ споредъ числото на ученицитъ въ класъ, подоветъ сж издѣнени и т. н. Така че налага се грижа отъ страна на държавата, да отдѣли нужднитъ срѣдства отъ държавния бюджетъ, за да може да се доизкара новото здание на гимназията, което, както казахъ, се намира на улица „Стара-планина“ и „11 августъ“. Обаче по глава V е предвиденъ единъ кредитъ отъ 24.802.500 л., който ще се разходва за държавни здания. Азъ мисля, че отъ тая сума трѣбва да се отдѣли известна частъ, за да се изкара това здание на I мъжка гимназия, за да могатъ да се улеснятъ ученицитъ, които идатъ отъ провинцията да продължатъ тукъ свсето образование; още повече, като имате предвидъ, че една частъ отъ ученицитъ, които искатъ да следватъ въ класическия отдѣлъ на тая гимназия, идватъ отъ провинцията тукъ. Така че тая гимназия се посѣщава много. Ако се предвиди тая сума, и бжде доизкарано новото здание на гимназията, ученицитъ ще бждатъ много улеснени, ще бждатъ премахнати лошитъ условия, при които се учатъ сега децата на българскитъ граждани въ тая гимназия. Идете да видите зданията, въ които се помѣщава тая гимназия сега, и ще се увѣрите, че тѣ не сж подходящи за училища.

Така че азъ правя предложение въ § 28 да се предвидятъ още 6.000.000 л. специално за доизкарване зданието на I мъжка гимназия въ София.

С. Савовъ (д. сг): Откъде да се взематъ пари?

С. Пйчевъ (з. в): Азъ мисля, че държавата е длъжна да поеме тая грижа, защото тя отчужди собственото здание на гимназията срещу Държавната печатница, въ което се помѣщава сега медицинския факултетъ.

Моля г. министра и г. г. народнитъ представители да се съгласятъ съ това мое предложение. По тоя въпросъ има и едно изложение отъ учителския съветъ при гимназията и отъ родителитъ на ученицитъ въ тая гимназия.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ С. Василевъ: Преди всичко г. Пйчевъ има една грѣшка. Той повдига тоя въпросъ въ връзка съ § 28, въ който се предвиждатъ кредити за поддържане, преправяне, пристрояване и пр. на държавни сгради, а той трѣбваше да го повдигне въ връзка съ § 29, кждето се предвижда кредитъ за довършване на строещи се държавни сгради.

Вѣрно е, че I мъжка гимназия въ София имаше едно отъ най-удобнитъ помѣщения на ул. „Дунавъ“, но държавата го отчужди и сега тамъ се помѣщава медицинския факултетъ, а самата гимназия се помѣщава въ три здания, които сж съвършено нехигиенични.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): Същото се отнася и за I девическа гимназия.

Министъръ С. Василевъ: Но по бюджета за 1928/1929 г. за новото здание на I мъжка гимназия ще се изразходватъ по едно предприятие 1.000.000 л. Това предприятие вече се отдава на търгъ. Освенъ това, азъ съмъ обещалъ отъ кредита по § 29 — и ще изпълня това обещание — да отдѣлимъ 2.000.000 л. пакъ за тая гимназия — значи, ще отдѣлимъ всичко 3.000.000 л. — за да може да се завърши поне едното крило, а цѣлото здание ще се доизкара тогава, когато ще се реализира нашиятъ законъ за доизкарване на различни държавни здания, по който законъ ще се разходватъ 300.000.000 л. Азъ благодаря на г. Пйчева, че иска да се дадатъ повече срѣдства за тая цель, но не можемъ да увеличимъ кредититъ по никой параграфъ, защото ще трѣбва да намаляваме тия по други параграфи, а ние сме се установили вече на една глобална сума на бюджета.

С. Савовъ (д. сг): Пйчевъ иска само да му се припише заслугата, че той е вземалъ грижата за тая гимназия.

Председателъ: Г. Пйчевъ! Вашето предложение се отнася до § 29. Ще го гласуваме после.

Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 29 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 11.000.000 л. на 16.000.000 л.

Председателъ: Г. Пйчевъ! Съ колко предлагате да бжде увеличенъ кредитътъ по § 29?

С. Пйчевъ (з. в): Азъ съмъ съгласенъ съ г. министра.

Председателъ: Които приематъ § 29, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 30 вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 31 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 2.500 на 10.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 31, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 32 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията заличи въ края на текста на тоя параграфъ думитъ: „и такъвъ за техническо ръководство и контролъ на постройкитъ, които се строятъ по закона за довършване държавнитъ сгради въ царството“. Кредитътъ си остава въ сжщия размѣръ.

Председателъ: Които приематъ § 32, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете)

Председателъ: Който приема § 53, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 54 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 54, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 55 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 55, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 56 — вж. прил. Т. I, № 72)

По този параграфъ комисията не предвидѣ кредитъ.

(Чете § 57 — вж. прил. Т. I, № 72)

По този параграфъ комисията не предвидѣ кредитъ.

Следва обяснителната таблица за разходите за личния съставъ по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството (Главна дирекция на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството) за 1929/1930 финансова година.

На стр. 11, глава I, въ заглавието „Главна дирекция на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ“, последнитѣ думи: „пѣтищата, благоустройството и сградитѣ“ се зачеркватъ и вмѣсто тѣхъ се поставятъ думитѣ „общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството“.

На сѣщата страница, въ „Отдѣление за пѣтища и мостове“ — единъ дѣловодителъ (сѣщиятъ ще изпълнява длъжността „дѣловодителъ“ при централното управление и дирекцията, за което ще получава месечно възнаграждение по 400 л.) — вмѣсто „400 л.“ става „200 л.“

На стр. 13, въ „Отдѣление бюджетоконтролно“, въ скобитѣ вмѣсто „Главна дирекция на пѣтищата и пр.“ става „Главна дирекция на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството“.

На стр. 17, въ „IX. Пловдивско окръжно инженерство“, годишната допълнителна заплата за длъжността на единъ окръженъ инженеръ отъ „8.600 л.“ става „8.400 л.“

Други измѣнения въ обяснителната таблица нѣма.

Председателъ: Които приематъ обяснителната таблица за разходите за личния съставъ по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството (Главна дирекция на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството) за 1929/1930 финансова година, както се доклада, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ бюджетопоекта за разходите по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството — Главна дирекция на трудовата повинность — за 1929/1930 финансова година.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“)

за разходите по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

(Главна дирекция на трудовата повинность)
за 1929/1930 финансова година“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на бюджетопоекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете)

„Главна дирекция на трудовата повинность.“

Глава I.“

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 72)

* За текста на бюджетопоекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 72.

Комисията направи въ този параграфъ следнитѣ измѣнения: увеличи кредита за заплати отъ 36.145.100 л. на 38.217.700 л.; увеличи кредита за безотчетни пѣтни и дневни отъ 843.500 л. на 932.300 л.; увеличи кредита за добавъчно възнаграждение отъ 4.242.120 л. на 4.484.800 л.; намали кредита за процентно възнаграждение отъ 668.380 л. на 579.580 л.; по такъвъ начинъ общиятъ кредитъ по § 1 се увеличава отъ 42.069.100 л. на 44.384.380 л.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не присѣствувахъ завчера, когато уважаемиятъ народенъ представителъ г. Анастасовъ е говорилъ за стопанството „Тича“. Обаче изпълнявамъ единъ свой дългъ като народенъ представителъ отъ избирателната околия, въ която се намира това стопанство, да кажа нѣколко думи за него.

Стопанството „Тича“, рѣководено отъ сегашния управителъ, който и по-рано го е рѣководилъ — въ единъ промеждутъкъ отъ 1 година той не бѣше управителъ — се издигна до таква степенъ, че днесъ то не само постига ония задачи и цели, които навремето му бѣха възложени, но е единъ културтрегерски институтъ въ тоя край. И тия, които познаватъ тоя край, преди да започне да работи стопанството „Тича“, значи, отъ преди 7—8 години, когато сега отидатъ тамъ, просто не ще повѣрватъ, какъвъ прогресъ е направилъ този край. Това стопанство е една благодатъ за населението и сегашниятъ управителъ, г. Сокачевъ, всѣкога излиза насрѣща на всички нужди на населението и на производството въ този край. Сега има една система за пласиране на материалитѣ, което става, преди всичко, чрезъ кооперативнитѣ организации. Наблизо е голѣмиятъ консомативенъ центъръ гр. Варна. Отъ нѣколко години, благодарение на тази политика, се доставятъ грамадни количества дървенъ материалъ чрезъ популярнитѣ банки въ Варна, които нормиратъ цената на горивния дървенъ материалъ и не позволяватъ да става оная спекула, която ставаше въ миналото и която вземаше чудовищни размѣри. Единъ тонъ дърва преди години, когато не сѣществуваше това стопанство, се продаваха по 1.000 л., а сега при тая люта зима, при тия голѣми и продължителни студове, цената на тонъ дърва не надмина 550—600 л. максимумъ. Това бѣ благодарение на голѣмия запасъ отъ дървенъ горивенъ материалъ, складиранъ отъ кооперативнитѣ организации преди всичко отъ популярнитѣ банки, въ споразумение съ стопанството. По такъвъ начинъ бедното варненско население, еснафи, работници, занаятчи, чиновници и др. членове на популярнитѣ банки — можеха да се снабдятъ съ дърва на достѣпни цени.

М. Маджаровъ (д. сг): Тонъ или метъръ?

Р. Василевъ (д. сг): Тонъ нарѣзани дърва.

П. Анастасовъ (с. д): Тамъ на килограмъ ги продаватъ.

Р. Василевъ (д. сг): Независимо отъ това, работата около извоза на материала дава възможность да се изхранятъ маса семейства на бедни селяни, които нѣматъ ниви, защото тоя край е гористъ и има много малко ниви. Тия хора изкарватъ прехраната си изключително отъ извоза на материала, който, както виждате отъ съответния параграфъ на бюджета, представлява десетки милиона лева.

Както каза уважаемиятъ г. министъръ, това стопанство би трѣбвало да има автономенъ бюджетъ, който да не бѣде ограничаванъ отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Сега може да има нѣкакво неспазване правилата на този строгъ законъ, но всичко това е ставало въ интереса на стопанството, на самата работа. Азъ съмъ ималъ случай да ходатайствувамъ предъ Министерството на земледѣлието, предъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, даже и предъ Министерството на финанситѣ да се отпуснатъ известни кредити, за да може да се направи износъ на материалъ въ даденъ моментъ. Но при нашитѣ нрави, които вие знаете, често пѣти учрежденията спиратъ тия кредити съ месеци, а тази работа е сезонна, тя трѣбва да се извърши непременно въ даденъ моментъ. Поради това, често пѣти се е налагало, срѣдствата, които има стопанството отъ продажбата на материала, вмѣсто да ги внася съ вносни листове въ банката и да чака следъ това 5 месеца платежни заповѣди, за да изтегли кредити, нуждни за изплащане на хората, които

извозват материала и които чакат ежедневната си прехрана от този износ — то да изразходва тия средства само. Може да има някои неправилности от такъв характер, за които навремето се вдигна голъм шум и за които Министерството на благоустройството намъри за нужно да направи една щателна ревизия по искане на някои от насъ. И азъ съм настоявалъ управителят на стопанството да бжде премѣстенъ на друго мѣсто, за да може ревизията да се направи въ негово отсъствие. Но отъ коренната ревизия и отъ съдебното разследване, които се направиха, се установи, че управителят на стопанството г. Сокачевъ, който цѣла година бѣ отстраненъ оттамъ, е абсолютно невиненъ. Той е единъ честенъ и почтенъ български гражданинъ, запасенъ офицеръ. Не само това, г. г. народни представители. Неговото отсъствие презъ цѣла една година стана причина твърде много, за да се попрѣчи на работата на стопанството, и ние миналата година имаме съвсемъ неблагоприятни резултати. Трѣбваше на нова смѣтка да дойде управителъ на това стопанство г. Сокачевъ — защото неговиятъ замѣстникъ бѣше отстраненъ по съдебенъ редъ — за да може да се тури редъ въ стопанството и днесъ да имаме по-добри резултати или печалби, а не загуби, както миналата година.

Тъй че по отношение на сегашното ръководство на стопанството трѣбва да изкажемъ само нашето одобрение. Г. Сокачевъ, както казахъ, е единъ почтенъ българинъ, запасенъ офицеръ, който действително е станалъ любимецъ въ тоя край, защото идва насреща на всички културни нужди на населението. Често пъти той съ трудовата подпомага строежа на читалища, черкви и пѣтища въ тоя край, съ една дума играе онази културтрегерска роля, за която споменахъ. Смѣтамъ за свой дългъ да кажа, че подобни служители не трѣбва да бждатъ порицавани тукъ, въ Парламента, а похвалявани.

Обръщамъ вниманието на почитаемия министъръ на благоустройството, че сега, когато се заговорва вече за експлоатацията на Лонгоза, той да се намѣси, тази експлоатация да бжде дадена на стопанството „Тича“. Азъ имамъ сведения, че Министерството на земледѣлието и държавните имоти, отдѣленіе за горитѣ, ще иска тази експлоатация да бжде отдадена на концесия или то само да уреди свое стопанство, което да върши тая експлоатация. При хвърленитѣ тамъ достатъчно държавни капитални въ постройки, машини и пр., ще бжде не само погрѣшно, но може би престѣпно, ако не се даде експлоатацията на тая гора, която е до самото стопанство „Тича“, на него, а да се отдава на нѣкаква нова концесия, при която ще имаме разправи съ чужденци и пр. и която ще доведе до ново разхищение.

Та обръщамъ вниманието на почтения министъръ г. Василевъ и го моля да се застъпи най-енергично, щото всички подлежащи на експлоатация гори, които сѣ въ тази областъ — Генишъ-ада, Коджа-балканъ и Лонгоза — да се дадатъ за експлоатация на стопанството „Тича“, което има възможност да върши тая работа.

Това сѣ нѣколко думи, които искахъ да кажа.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ С. Василевъ: Г-да! Въ връзка съ това, което каза г. Ради Василевъ за експлоатацията на Лонгоза, ще кажа нѣколко думи. Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството направи своя докладъ, едно обширно изложение, до съответното министерство, което се счита за распоредителъ на горскитѣ материали и на самитѣ гори. Още нѣмамъ отговоръ на нашия докладъ. Ние, обаче, поддържаме да се даде експлоатацията на Лонгоза именно на стопанство „Тича“, понеже сѣ инвестирани около 40—50 милиона лева въ оръдия, машини, дековилни и нормални линии и пр. и понеже имаме достатъчно подготвенъ персоналъ. Но ще трѣбва да се каже, че между лесовѣдитѣ, лесничеитѣ, съществува друго мнение за стопанска експлоатация, смѣсена експлоатация — предприятие и предприемачъ. Кое мнение ще наддѣлѣ, отсега не мога да кажа.

Г. Петъръ Анастасовъ въ сѣбота се базираше на авторитетното мнение на лесовѣдитѣ. Азъ се заинтересувахъ и намѣрихъ сп. „Горски прегледъ“, редактирано отъ известни и добри лесовѣди, откъдето той черпѣше своитѣ сведения. Но ето какво чета азъ: (Чете) „Презъ м. септемврий т. г. една група отъ лесовѣди — горски инспектори отъ

отдѣленіето за горитѣ и отъ провинцията, председателятъ на Дружеството на българскитѣ лесовѣди и други, командировани отъ Министерството на земледѣлието и държавните имоти и придружавани отъ мѣстнитѣ лесничеи, направиха научна екскурзия въ държавнитѣ гори „Генишъ-ада“, „Коджа-балканъ“ и „Берковския балканъ“. Като членъ отъ тая колегия отъ специалисти и на мене се удаде случай да направя наблюдения и да събера впечатления, които решихъ да публикувамъ въ дружествения органъ, поради обществения интересъ на въпроса, който тѣ засѣгатъ“. По-нататкъ: „Стопанството е обзаведено отлично съ жилищни помѣщения за трудовациитѣ и други помѣщения. Трудътъ е раздѣленъ на категории; той е контролиранъ строго и е резултатенъ. За всѣки трудовакъ е отредена опредѣленъ видъ работа. На всѣко началствуващо лице сѣ опредѣлени точно и контролирани правата, задълженията и отговорноститѣ. Стопанството се радва на добре уредена счетоводна и отчетна служба“. Това чета отъ тая книга, отъ която Вие вадѣхте цитати и искахте да изтъкнете, че въ това стопанство има корупция. Ето сѣшитѣ тия господа какво пизшатъ. Вие не сте схванали кжде е спорътъ.

П. Анастасовъ (с. д): Ще ви кажа после.

Министъръ С. Василевъ: Можемъ ли ние напълно да бждемъ господари на положението, можемъ ли ние да опредѣляме статитѣ за експлоатация, можемъ ли ние да вършимъ работитѣ на лесничеитѣ или трѣбва да бждемъ едни техници и административни изпълнители? Лесничеитѣ ще кажатъ: тази година се даватъ тия ревири за експлоатация, тази година се дава да се фасонира това количество сухова маса, да се приготвятъ голкови траверси, дълко за подпорни дървета за мината „Перникъ“, толкова телеграфни стълбове за Дирекцията на пошитѣ и телеграфитѣ или да се занесе толкова горивенъ материалъ за Варна, за София и пр. Това е спорътъ, г. Анастасовъ, не че стопанството не е организирано. Самитѣ господа отъ „Горски прегледъ“ ви признаватъ, че то е организирано великолепно въ всичкитѣ разклонения на службата.

Въ свързка съ този въпросъ изгъквамъ, че Министерството на благоустройството поддържа, щото експлоатацията на тая голѣма площ, ако не се лъжа, отъ 44.000 кв. км., да се даде на него. Какъ ще се разреши този въпросъ, ще зависи отъ отговора на Министерството на земледѣлието. Сега не мога да дамъ положителенъ отговоръ.

Председателъ: Има думата г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Азъ ще кажа само две думи. На това, което се каза тукъ отъ г. Петъръ Анастасовъ, азъ не обръщамъ внимание, защото той говорѣше повече по внушение: нито разбира отъ лесовѣдство, нито разбира отъ другитѣ работи.

Азъ искамъ да изкажа само едно пожелание. Самъ съ очитѣ си съмъ виждалъ на пазара въ Варна и Шуменъ — а дърва се пренасятъ даже и въ София — че между тѣзи дърва има много цененъ материалъ. Обръщамъ вниманието на тази работа. Въ този материалъ се сръща сърдцевина отъ чистъ бѣлъ джбъ, като стъкло — единъ цененъ материалъ, който може да се употреби за крака на кола, за джги, ...

Министъръ Ц. Бобошевски: За паркетъ.

С. Савовъ (д. сг): ... за паркетъ. Нека се нареди така, щото този материалъ да не се гори, а да се използва за по-друга целъ, защото той е злато. Това имамъ да кажа.

Министъръ Ц. Бобошевски: Този материалъ може да измѣсти чуждестранния паркетъ.

Председателъ: Има думата г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): Г. г. народни представители! Говори се за едно стопанство, което действително изигра една голѣма роля въ повдигане благосъстоянието на населението въ този край. Това стопанство привлѣче маса хора отъ градоветъ, които насочиха тамъ своитѣ работи. И ако днесъ отидете въ това стопанство, вие ще видите, че близкото село „Доленъ чифликъ“ е почти градъ. Въ туй село се пренесоха търговци, тамъ се развива доста голѣма търговия и постепенно-постепенно този край се развива.

При това хубаво дѣло, което се създава, азъ имамъ да изкажа нѣкои пожелания, които трѣбва да се взематъ въ съображение. Стопанството „Тича“ разполага съ дървесенъ материалъ, който се извлича отъ пространната „Генишъ-ада“. Тоя материалъ не може да се използва рационално, защото инсталациитѣ, които сѫ тамъ, не сѫ достатъчни. Ако този материалъ би влѣзълъ въ рѣцетѣ на единъ европеецъ, той ще донесе маса блага. Ще бѣде използвано всичко. Ако отидете тамъ, ще видите, че има трески, които стоятъ напластени даже до 50 см., и които не се използватъ. Ще видите маса дървесенъ материалъ, който лежи неизнесенъ поради недостатъчнитѣ превозни сръдства, съ които разполага стопанството. Всичко това се губи. Ще видите сѣщо, че дърветата не се използватъ и сѫ почти изгнили, ще паднатъ. Една голѣма частъ отъ горитѣ, следователно, не може да се изсѣче, защото тия дървета сѫ негодни.

Азъ мисля, че ще трѣбва да се направи едно обстойно проучване на това стопанство. Ще трѣбва да се помогне отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, щото тоя дървесенъ материалъ по нѣкакъвъ начинъ да се изсѣче, за да може гората наново да израстне и да не гниятъ дърветата.

Предполагамъ, че мнозина отъ васъ не сѫ ходили на самото мѣсто. Ако отидете, ще видите, че това е голѣмо богатство за нашата страна, но не може да се използва. Много пѣти съмъ чувалъ да казватъ хора, посветени въ тази работа, че ако това стопанство би влѣзло въ рѣцетѣ на европейци, биха се извлѣкли отъ него много богатства.

С. Савовъ (д. сг): Ние ще го направимъ и безъ европейци.

К. Маноловъ (зан): Ще трѣбва да се направи една сушилна за материала, за да може така той да се използва отъ нашата индустрия и занаятитѣ. Ние имаме корабостроителница, имаме вагонни фабрики и се чудимъ, отъ къде да вземемъ материалъ. Имаме материалъ и за бѣчварство, но нѣма кой да приготви тоя материалъ. При наличността на голѣмото стопанство „Тича“, при толкова много дѣбовъ материалъ, ние, въ Популярната банка въ Варна — както подчерта почитаемиия г. Ради Василевъ — се чудимъ откъде да набавимъ материалъ за нашето бѣчварство. Трѣбва нашитѣ бѣчвари да ходятъ надолу изъ балканитѣ да търсятъ такъвъ материалъ, когато стопанството „Тича“ има такова голѣмо богатство отъ материалъ.

Азъ мисля, че Министерството на благоустройството и Министерството на земледѣлието трѣбва да координиратъ работата си за проучването на това стопанство и нека тѣ създадатъ това, което е необходимо. Отъ тамъ има да се черпи много материалъ, съ който ние ще задоволимъ нуждитѣ както на нашитѣ занаяти, така и на нашата индустрия — на вагоннитѣ фабрики, на корабостроителната и пр. Азъ говорихъ съ нѣкои акционери на корабостроителната, които ходятъ да търсятъ материалъ и не знайтъ откъде да взематъ. Мисля, че това стопанство може да даде нужния материалъ, стига да му се отпуснатъ повече сръдства. Ние не трѣбва да жалимъ тия сръдства, защото тѣ ще излѣзатъ пакъ отъ него, ако се използватъ рационално всички отпадѣци отъ дървесния материалъ.

Та обръщамъ вниманието на г. министра на благоустройството, както и на г. министра на земледѣлието да подпомогнатъ да се направи това, което е необходимо, защото ще спечелимъ, нѣма да загубимъ. Тамъ, където може да се създадатъ блага, нѣма защо да се скѣпимъ да даваме сръдства. Ако единъ търговецъ вземе да експлоатира това стопанство, той ще хвърли много сръдства, но ще изкара двойно повече.

Р. Василевъ (д. сг): Варилна има, но сушилна нѣма.

Председателятъ: Има думата г. Петъръ Анастасовъ.

П. Анастасовъ (с. д): Г. г. народни представители! Вземамъ думата за едно малко изяснение.

С. Савовъ (д. сг): По-добре бѣше да не я вземашъ, но вече я взема.

П. Анастасовъ (с. д): Когато азъ говорихъ за трудовото стопанство „Тича“ или, по-право, за корупцията из-

общо, азъ ви изредихъ факти отъ Министерството на финанситѣ, отъ Министерството на земледѣлието, отъ Министерството на желѣзницитѣ и се спрѣхъ бѣгло на два факта въ Министерството на благоустройството. Първо, спрѣхъ се на факта, който се подчерта и отъ г. Ради Василевъ, че управителятъ на горското стопанство „Тича“, Иванъ Сокачевъ, е билъ поставенъ подъ едно съмнение, не, но е имало следствие, имало е ревизия, и че поради това следствие и поради тази ревизия, поради завързаната преписка между стопанството и Дирекцията на трудовата повинностъ, управителниятъ съветъ при дирекцията е командировалъ единъ човѣкъ тамъ, който е изказалъ мнение недаскаво за г. Сокачевъ. И г. министърътъ на благоустройството е билъ принуденъ да го махне отъ тамъ, както каза и г. Ради Василевъ, даже по негово настояване да го махне, и го е превелъ въ Министерството на благоустройството. Вие, обаче, се улавяте за най-дребнитѣ факти, за да ме атакувате, а избѣгвате всички факти за корупция.

С. Савовъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

П. Анастасовъ (с. д): Остави ме да приказвамъ. Стига си клепатъ. — Следъ като г. Сокачевъ е билъ махнатъ отъ тамъ, пратенъ е билъ г. Хумбаджиевъ, запасенъ подполковникъ или полковникъ, да завежда това стопанство. Поради това, обаче, че г. Хумбаджиевъ се провинилъ твърде много, имало образувано дѣло — не знамъ дали не е осъденъ вече — поради това, че той е станалъ невъзможенъ, трѣбвало да се намѣри лице за управителъ на стопанството „Тича“, и г. министърътъ на благоустройството се спира отново на г. Сокачевъ. Азъ само обвинихъ г. министра на благоустройството, че той можеше да намѣри друго лице за управителъ, щомъ като веднѣжъ има хвърлени известни обвинения, известни съмнения върху г. Сокачевъ. Азъ ви посочихъ даже факти, че г. Сокачевъ е покровителствувалъ хора, които сѫ злоупотѣбили съ довѣрие, отстранени сѫ били и ги е поставилъ наново на служба. Посочихъ ви факти за дефицити въ магазина „Гъозекенъ“.

Д. Жостовъ (мак): Дръжъ се, Петре! Стига вече, стига!

П. Анастасовъ (с. д): Вие, обаче, върху тѣхъ не се спирате. Но азъ казвамъ, че туй е само дребенъ фактъ, даже така, както го предавамъ азъ. Моята мисль бѣше, че стопанството „Тича“, споредъ мнение на лесовѣди — не на единъ, но на 30 лесовѣди — не е рентабилно. Тамъ ми бѣше думата, и въ това азъ ви атакувамъ. И казахъ, че обръщамъ вниманието, особено на Парламента и на г. министритѣ, върху този фактъ: върху мнението на компетентнитѣ хора, че това стопанство не е рентабилно. Нѣщо повече, тѣзи лесовѣди доги подчертаватъ особено силно, че тамъ е инвестиранъ капиталъ отъ 40—50 милиона лева, че тамъ сѫ направени едни постройки, които, следъ като се прочисти гората, ще останатъ просто да пустѣятъ. Защото, какво искатъ да се направи съ тази гора, съ това стопанство „Тича“? Искатъ да се прочисти гората — не да се унищожи; би било лудостъ да се унищожи. Е добре, казватъ лесовѣдитѣ: когато се свърши тази работа, която би могла да се свърши даже отъ горски кооперации — така казватъ тѣ — какво ще правимъ съ тѣзи милиони и милиони, които сѫ хвърлени тамъ? Дековилката ще се вдигне, но съ постройките тамъ какво ще правимъ? И върху този фактъ азъ ви обръщамъ вниманието, за да го обсъдимъ. Азъ ви казахъ, че не се считамъ компетентенъ; азъ цитирамъ мнението на хора компетентни. Презъ 1926 г. тамъ ходиха и народни представители. Между тѣхъ, мисля, е билъ и г. Ради Василевъ. Но и тѣхното мнение въ случая не е отъ голѣмо значение. Защото и сега, ако отидатъ тамъ нѣкои депутати да видятъ какъ се развива това стопанство, тѣ ще видятъ само външната страна, тѣй като не сѫ компетентни; ще видятъ голѣми машини, ще видятъ инвестирания капиталъ, хубавитѣ гори, ще се любоватъ на тѣхъ, но въ сѣщината, въ дълбочината на работата тѣ не могатъ да влѣзатъ, защото това е областъ, въ която не могатъ да навлѣзатъ съ едно разбиране. Тамъ бѣше моята мисль. И вие много грѣшите, като така много се нахвърляте върху менъ тогава, когато азъ се явихъ като сътрудникъ тукъ.

За г. Сокачевъ казахъ, че го познавамъ като подпоручикъ. Азъ не хвърлихъ обвинение лично върху него; азъ ги взехъ отъ една преписка, водена между стопанството „Тича“ и министерството. Лично него, обаче, не го

обвинихъ. Казахъ, че го познавамъ още като подпоручикъ, като честенъ човѣкъ. Но какво отъ това, ако азъ го познавамъ като честенъ човѣкъ, ако той има военни добродетели, ако е храбрецъ? Особено г. министърътъ на благоустройството изтъкна тукъ, че той е храбрецъ, че билъ на добруджанския фронтъ, че направилъ това и това и т. н. Да, г. Славейко Василевъ, и азъ го знамъ; наши хора отъ 35 и 36 пѣхотни полкове бѣха тамъ, и тѣ го знаятъ като храбрецъ. Но това е съвсемъ другъ въпросъ. Азъ говоря за стопанството „Тича“, за ползигъ отъ това стопанство.

С. Савовъ (д. сг): Извини се вече.

П. Анастасовъ (с. д): Стига, бе!

С. Савовъ (д. сг): Дължеше едно извинение.

П. Анастасовъ (с. д): Но г. Ради Василевъ, или г. Калоянъ Маноловъ повдигна и другъ единъ въпросъ — за „Лонгоза“. Действително, следъ като сж хвърлени тамъ — въ „Тича“ — толкова милиона лева въ машинарии, въ постройки и пр., ще бжде престѣпление, ако не се помисли върху въпроса за експлоатирането на „Лонгоза“. Поне да удължимъ времето на стопанството „Тича“, за да може то да се развие. Защото самъ г. министъръ Славейко Василевъ каза, че това стопанство е реализирало загуби презъ течение на много години. Той каза, че отъ нѣколко години насамъ само имало печалби. Но и този въпросъ, че има печалби, азъ го поставямъ подъ съмнение, защото смѣтките, балансътъ лесно могатъ да се нагласятъ. Това, което азъ оценявамъ 15 л., да речемъ, една ваша комисиия ще дойде да го оцени 45 л., и ето ви отведишъ реализирана една голѣма печалба. Важна е реалната стойностъ.

Р. Василевъ (д. сг): Тѣ сж материали, които се продаватъ.

П. Анастасовъ (с. д): Но въпросътъ бѣше за „Лонгоза“. Азъ схванахъ г. Калоянъ Маноловъ като че ли има желание тази работа да се даде въ опитни рѣще, като че ли искаше да каже въ чужди рѣще.

К. Маноловъ (зан): Въ чужди рѣще не.

П. Анастасовъ (с. д): Тѣй подразбрахъ азъ.

К. Маноловъ (зан): Азъ казахъ, че ако се даде въ чужди рѣще, чужденците ще го направятъ, но ние трѣбва да направимъ това.

П. Анастасовъ (с. д): И азъ казвамъ, че ние трѣбва да го направимъ, защото въ миналото „Лонгоза“ е била дадена на концесия и, струва ми се, скоро ще имаме арбитражъ и сж предявени едни грамадни искове за тази работа. Така че трѣбва да се погрижимъ въ това отношение, и сподѣлямъ тукъ мисълта на г. Ради Василевъ.

Не трѣбва да се улавяте за този дребенъ фактъ, че тамъ има известни нередовности, които и вие не отричате, да се епирате и да атакувате това, което е дребното, а голѣмото да изпускате изъ предъ видъ. Тамъ е моята дума.

Р. Василевъ (д. сг): Г. Анастасовъ! Етати има достатъчно, за да може да се алиментира това стопанство достатъчно добре. Гората е около 150—200 хиляди декара.

Председательтъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията увеличи кредита по този параграфъ сгъ 62.000.000 на 63.000.000 л.

Председательтъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 72) Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 15.000.000 л. на 14.000.000 л.

Председательтъ: Които приематъ § 14, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 17 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 18 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 19 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 20 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 20, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 21 — вж. прил. Т. I, № 72)

Въ тоя параграфъ комисията прибави следъ думитѣ „Земледѣлието, Благоустройството“ и думата „Финанситѣ“.

Председателъ: Които приематъ § 21, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 22 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 23 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 28 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): (Чете § 29 — вж. прил. Т. I, № 72)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Георгиевъ (д. сг): А всичко по Главната дирекция на трудовата повинность се предвиждатъ 161.254.380 л.

Въ обяснителната таблица комисията направи следнитѣ измѣнения по § 1:

Въ „А. Централно управление“ 1 медицински лѣкаръ се поставя отъ II—189 въ I—39 и годишната допълнителна заплата за длъжността отъ 4.800 л. става 7.200 л.

Въ „Б. Административенъ отдѣлъ“ годишната допълнителна заплата на единъ началникъ служба личенъ съставъ отъ 3.600 л. става 7.200 л.

„В. Отдѣлъ производство и снабдяване“ става „В. Отдѣлъ домакински“.

Въ „Г. Автомобиленъ гаражъ“ годишната допълнителна заплата за длъжността на 1 началникъ на гаража отъ 2.400 л. става 4.800 л.

Въ „Д. Фабрики, работилници и стопанства“, „2. Обущарска фабрика и шивашка работилница“, годишната допълнителна заплата за 1 домакинъ отъ 2.400 л. става 4.800 л. и 2 майстори специалисти кройчи въ шивачницата се поставятъ отъ III категория въ IV—81.

Въ сѣщия отдѣлъ, въ „Д. фабрики, работилници и стопанства“, на стр. 11, „Домакинство“, 1 окръженъ домакинъ става 1 домакинъ.

На сѣщата страница, сѣщия отдѣлъ въ „Счетоводство“ следъ думитѣ „1 контролоръ по веществената отчетность“ се прибавятъ думитѣ „той и счетоводителъ“.

На стр. 12 въ отдѣлъ „Е. Окрѣжни трудови бюра“, „Производствени ядра“ вмѣсто „10 майстори специалисти ковачи-налбанти“ ставатъ „10 старши занаятчи ковачи-налбанти“ и „10 майстори специалисти колари-дърводѣлци“ ставатъ „10 старши занаятчи колари-дърводѣлци“.

На сѣщата страница въ сѣщия отдѣлъ, „г) Околийски трудови групи“, на „115 началници на специални трудови групи“ общиятъ кредитъ за заплати отъ 5.644.200 л. става 6.016.800 л.

На стр. 13 думитѣ въ група 3: „1. На 10 медицински лѣкари по 400 л. месечно — 24.000 л.“ се замѣняватъ съ думитѣ: „1. 47 началници на околийски събирателни служби по 400 л. месечно — 112.800 л.“

На сѣщата страница кредитътъ за добавъчно възнаграждение за семейното положение отъ 4.242.120 л. става 4.484.800 л. и кредитътъ за процентно допълнително възнаграждение на персонала, натоваренъ съ контрола и рѣководството на временната трудова повинность, съгласно чл. 8-б. отъ закона за трудовата повинность, определено съ заповѣдь отъ министра на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството отъ 668.380 л. става 579.580 л.

Председателъ: Които приематъ обяснителната таблица, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристигваме къмъ разглеждане бюджета проекта на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Има думата докладчикътъ г. Стойчо Мошановъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“)

за разходите по Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1929/1930 финансова година“

Председателят: Които приемат заглавието, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик С. Мошановъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 72)

Въ този параграфъ комисията намали кредита за заплати отъ 4.122.070 л. на 4.111.910 л. Общият кредитъ отъ 4.892.790 л. става 4.882.630 л.

Председателят: Има думата народниятъ представителъ г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата, за да кажа нѣколко думи по бюджетопроекта на Министерството на търговията, промишлеността и труда, въ който влиза и занаятчийството.

Министерството на търговията проявява голѣми грижи къмъ всички стопански съсловия у насъ, като проявява, разбира се, повече грижи къмъ едни, а по-малко къмъ други. Занаятчийството, което е сложено подъ наблюдението и закрилата на Министерството на търговията, промишлеността и труда, е пренебрегнато — оставено е на грижите на това министерство само дотолкова, доколкото да се задоволятъ привидно нѣкои нужди, а фактически тѣ оставатъ винаги незадоволени. Това се призна и отъ г. министра на търговията, когато се прокарваше законътъ за насърчение на мѣстната индустрия. Когато ние изтъквахме всичко онова, което трѣбва да се даде на занаятчийското съсловие, той каза: „Вие подкрепете закона за насърчение на мѣстната индустрия, а азъ ще имамъ грижата да внесе единъ законопроектъ за изменение и допълнение на закона за насърчение и подпомагане на занаятите“. Обаче и до днѣ днешенъ г. министърътъ не е изпълнилъ обещанието си; поне до този моментъ ние смѣтаме, че не е устоялъ и имаме основание да го обвинимъ, че той като че ли не желае и не смѣта да прави това, разбира се, ако той заяви сега, че смѣта да го направи.

Г. г. народни представители! Министерството на търговията, промишлеността и труда проявява, казахъ, грижи за индустриалните предприятия. То не си поскъпи труда да направи една анкета въ фабрика „Текстилъ“, която излъже напечатана въ специална брошура отъ началника на отдѣлението за труда и се разпрати.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не е вѣрно.

К. Маноловъ (зан): Това е вѣрно. Анкетата е напечатана отъ началника на отдѣлението за труда при министерството.

Министъръ Ц. Бобошевски: Отъ фабриката.

К. Маноловъ (зан): Разбира се, мене не ме интересува кой е далъ срѣдствата. Още по-зле, ако фабриката ги е дала. Азъ смѣтамъ, че важното не е тамъ. Казахъ моето мнение за фабрика „Текстилъ“. Но да видимъ сега, дали се прави нужната контрола и върху другитъ предприятия. Има и други предприятия наблизо до фабрика „Текстилъ“. И ако всѣки единъ отъ васъ надникне да види какви сѫ трудовитъ условия тамъ, ако види какъ се работи въ тия фабрики, при какви условия се работи, уверявамъ ви, че ще си зададе въпроса, дали въобще трѣбва да се продължава тая бездейностъ или трѣбва да се направи нѣщо.

Създаде се корабостроителницата „Кораловакъ“. Естествено, тя е отъ голѣма полза за Варна и за страната, но въ нея условията за работа не сѫ добри, защото тамъ има часова работа. Тамъ нѣма 8-часовъ работенъ день, а часова работа и по такъвъ начинъ работниците се пресилватъ. Смѣтамъ, че Министерството на търговията, промишлеността и труда и инспекторатътъ трѣбва да обърнатъ вни-

мание на това и да премахнатъ този начинъ на работа, защото всѣки работникъ има стремежъ да работи повече, за да получи повече, и поради това често пѣти той се изтощава, защото се плаща 5—6 или 8 лева на часъ за такава тежка работа. Освенъ това, предварително всѣки единъ работникъ подписва, че е получилъ съобщение за уволнение, и по такъвъ начинъ всѣки день могатъ да го уволнятъ и да остане вънъ отъ фабриката. Това е фактическото положение. Азъ донесохъ туй на началника и той си взема бележка. Дали е направилъ нѣщо или не, не знамъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Работниците направили ли сѫ оплакване?

К. Маноловъ (зан): Г-да! Минавамъ на професионалното образование. Смѣтамъ, че професионалното образование, което е подъ прѣкия надзоръ на Министерството на търговията, промишлеността и труда и е предоставено на търговскитъ камари, не е достатъчно. И азъ мисля, че Министерството на търговията ще трѣбва да обърне по-сериозно внимание върху това професионално образование, особено върху чиражскитъ и занаятчийскитъ курсове, които трѣбва да се издигнатъ на по-друга висота. Министерството ще трѣбва да направи максимума, защото отъ това зависи създаването на добри бъдещи граждани на тая страна.

Това, което се върши сега въобще отъ търговскитъ камари, не е задоволително. И азъ мисля, че министерството, въ разбирателство съ търговскитъ камари, ще трѣбва да постави това образование на други начала, за да може да се дава еднакво навсѣкѣде и да не се създаватъ само часове за преподаване въ училищата, а фактически нищо да не се преподава. Такова е положението. Азъ изтъкнахъ това и въ търговскитъ камари, изтъквамъ го и тукъ — че се създаватъ часове, а фактически преподавателитъ само се шляятъ. Министерството не упражнява контролъ тамъ, а е предоставило контрола на търговскитъ камари. А пъкъ търговскитъ камари съ своето чиновничество, което до известна степенъ е бюрократизирано, не упражняватъ контролъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нали сте въ търговскитъ камари.

К. Маноловъ (зан): Азъ съмъ си казалъ мнението тамъ. Казвамъ и на Васъ, като върховенъ ръководител на търговскитъ камари, да обърнете внимание и Вие.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нали сте наравно съ другитъ въ управлението на търговскитъ камари?

Ц. Табаковъ (зан): Ние сме тамъ, но властта не е наша. Едно голѣмо съсловие отъ 500.000 души го подчинихте на 1.000 души индустриалци въ България.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тъкмо обратното е.

Ц. Табаковъ (зан): 1.000 души индустриалци сѫ господари на 500.000 души занаятчин. Ние плащаме и за фонда „Злополуки“, а въ занаятитъ злополуки нѣма.

К. Маноловъ (зан): Въ Чехия е организирано занаятчийството малко по-другояче — подъ прѣкия надзоръ на министра. Тамъ видѣхме работи, които тукъ можемъ само да желаемъ. Министерството на търговията ще трѣбва да проучи какво направление трѣбва да даде на професионалното образование. Ние трѣбва да направимъ тѣзи училища едни изпитателни станции, въ които да се провѣрватъ способноститъ, наклонноститъ на тия младежи, които искатъ да учатъ занаятъ, за да може младежътъ да се отдаде на този занаятъ, къмъ който има наклонностъ. Въ Чехия имамъ случай да видя една лаборатория, както тѣ я наричатъ, където се изпитватъ младежитъ какви наклонности иматъ, преди да се предадатъ на нѣкой занаятъ. Ако у насъ има занаятчи и стопански дейци, които не сѫ на мѣстото си, причината е, че навремето не е обърнато внимание кой за какво е годенъ. Оня, който е билъ годенъ за ковачъ, станалъ шивачъ и обратното. Азъ мисля, че Министерството на търговията трѣбва да организира професионалното образование, да не го оставя въ ръцетъ на

*) За текста на бюджетопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 72.

търговските камари. Законът за организиране и подпомагане на занаятите не даде възможност да се развият занаятите, защото с него не се създава нищо друго, освен един самоконтрол от страна на занаятчийските приложението на закона.

Ц. Табаковъ (зан): (Към министър Ц. Бобошевски) Чл. 74 от закона за организиране и подпомагане на занаятите щеше да го изменявате.

К. Маноловъ (зан): Азъ мисля, че приложението на закона за организиране и подпомагане на занаятите трябва да мине от ръцете на търговските камари въ ръцете на министерството.

Какъ се прилага законът за организиране и подпомагане занаятите? Ако се направи една анкета въ селата, ще се види, какви сж действията на кметовете и на околийските началници. Занаятчийското сдружение донася за известно престъпление, търговската камара пише въ общината, кметът отговаря, че такова лице нѣма. Кметът отговаря така, защото лицето, което е извършило престъпление, е неговъ близък или неговъ роднина. Повторно се пише и кметът пакъ укрива престъплението. Отъ това се вижда, че приложението на закона, оставено въ ръцете на занаятчийските сдружения, не може да се осъществи. И затова ще трябва приложението да се даде въ ръцете на министерството. Освенъ това ще трябва да се измени този законъ.

Ц. Табаковъ (зан): Прави се партизанство съ този законъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ще дамъ данни, отъ които ще се види, че 4 хиляди занаятчийски дюкяни сж затворени.

Ц. Табаковъ (зан): Може да затворите и 5 хиляди, но това не е достатъчно. Маса актове за затваряне и за глобяване има, но така стоятъ въ Вашето министерство. Щомъ отиде въ министерството актътъ, отъ тамъ не излиза.

К. Маноловъ (зан): При търговските камари има образуванъ фондъ „Занаятчийска просвѣта“, който е подъ контрола на Министерството на търговията. Азъ мисля, че е време този фондъ да изиграе своята роля. Ще трябва да се издава списание, да се правятъ преводи отъ чуждата литература по занаятите, за да може да се даде на нашия занаятчий онова, което става въ странство, да се ползува отъ него. Съ курсовете се направи много, много занаятчий

се създадохъ, вследствие на това се създадохъ много работилници и се влоши положението. Този фондъ, както казахъ, трябва да почне да поднася на занаятчий онова, което става на Западъ, за да се опрѣснятъ знанията на майсторитъ.

Ще трябва да помислимъ за преустройството на търговските камари или пъкъ за тяхното закриване. Ако министерството, правителството, което и да е то, не се вслушва въ решенията, въ изказанитъ мисли и пожелания отъ търговските камари, кждето участватъ представителитъ на стопанскитъ съсловия, които най-добре познаватъ нуждитъ на страната, азъ мисля, че е излишно да се харчатъ сръдства за тия търговски камари. Досега търговските камари, следъ като свършатъ своитъ сесии, избиратъ комисии, които да поднесатъ резолюциитъ. Обаче отъ практика се видѣ, че напразно се харчатъ сръдства, за да се поднасятъ тия резолюции, които се хвърлятъ тукъ подъ миндѣра. Азъ мисля, че ще трябва министърътъ на търговията да внесе резолюциитъ на търговските камари въ Министерския съветъ и той да ги разглежда, защото отъ тяхъ правителството може да вземе много напѣтствия.

Законътъ за насърчение мѣстната индустрия повелява на държавнитъ изборни учреждения да предпочитатъ мѣстното производство, когато доставлятъ облъкло или други материали, но фактически това не става, а се доставлятъ отъ вънъ скъпи и прескъпи материали. Миналата година, когато говорихъ по бюджета на Министерството на търговията, азъ изтъкнахъ, че въ него има една клауза, която постановява да се доставятъ отвънъ платове, когато нашитъ фабриканти произвеждатъ такива платове въ достатъчно количество и отъ добро качество.

Повече нѣма да отнемамъ вашето време. Съ тия нѣколко мисли азъ искахъ да обърна по-сериозно вниманието на Министерството на търговията, за да даде то на занаятчийството онова, което му е необходимо. Иначе то ще трѣгне по кривитъ пѣтица. Изгубило своя поминѣкъ, оставено на произвола на сѣдбата, то ще потърси по другъ начинъ да намѣри онова, което е необходимо за съществуването му.

Председателътъ: Г-да! Ще вдигна заседанието.

Следващото заседание ще бѣде утре, съ сѣщия дневень редъ.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. и 20 м.)

Председателъ: **Ал. Ц. ЦАНКОВЪ**

Секретаръ: **И. МАНУЛЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Димитър Дерлипански, Тончо Мечкарски, Николай Алексиев, Тома Константинов, Иванъ Казанджиев, Станислав Андреев, Тома Янчевъ Христовъ, д-ръ Цветанъ Дяковъ и Емануелъ Агушевъ	1397	на обществените сгради, жилищната и благоустройството (Продължение разискванията, докладване и приемане) 1397
Бюджетопроекти: за разходите през 1929/1930 финансовата година по:		6) Главна дирекция на трудовата повинност (Докладване и приемане) 1468
1) Министерството на обществените сгради, жилищната и благоустройството — а) Главна дирекция		2) Министерството на търговията, промишлеността и труда (Докладване и разискване) 1412
		Дневен редъ за следващото заседание 1414